Ediție de LUX

Disney

ENCICLOPEDIA

18

Descoperă lumea distrându-te!

Locuri celebre

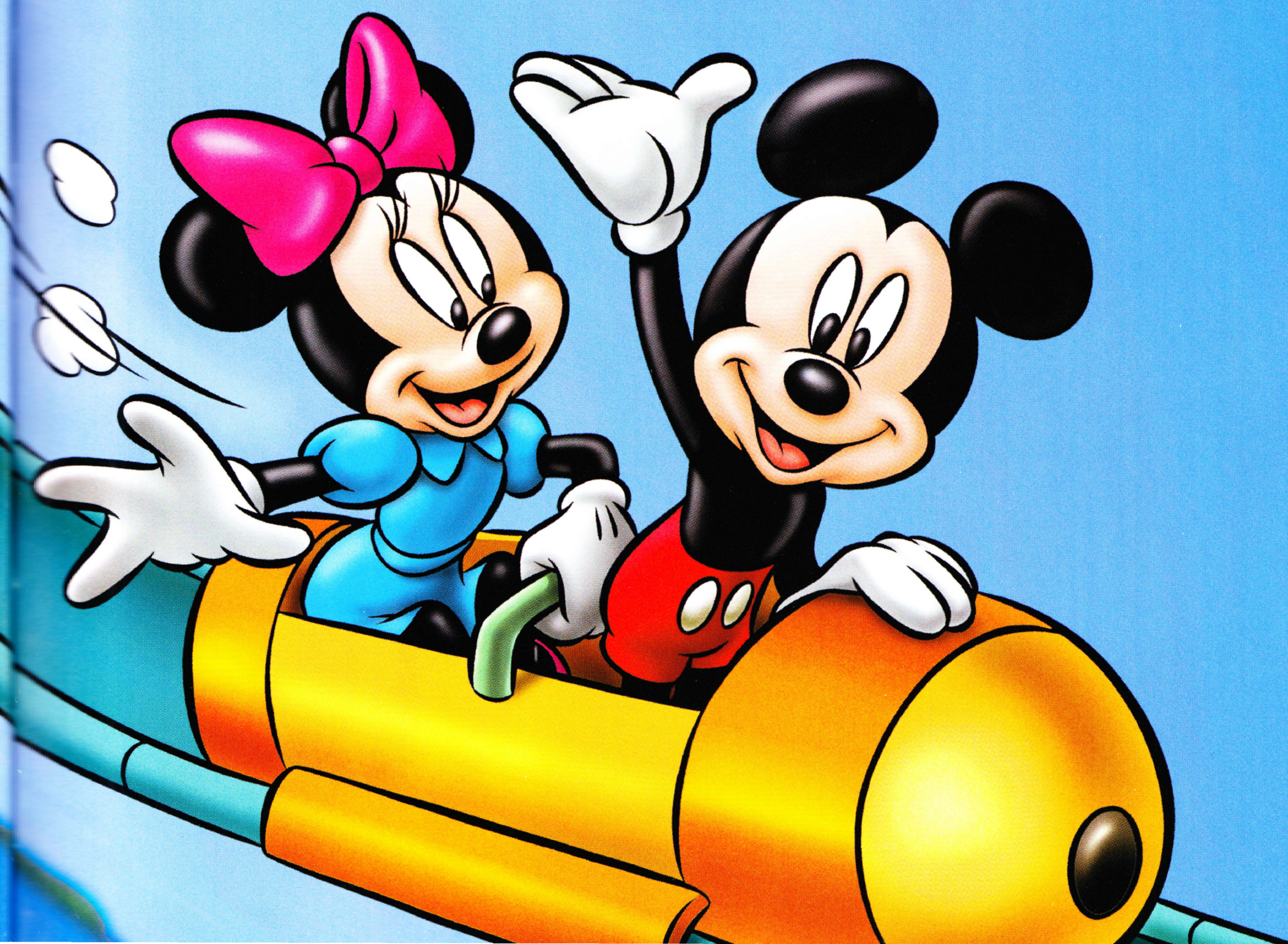
DeAGOSTINI

Disney

ENCICLOPEDIA

Descoperă lumea distrându-te!

Locuri celebre

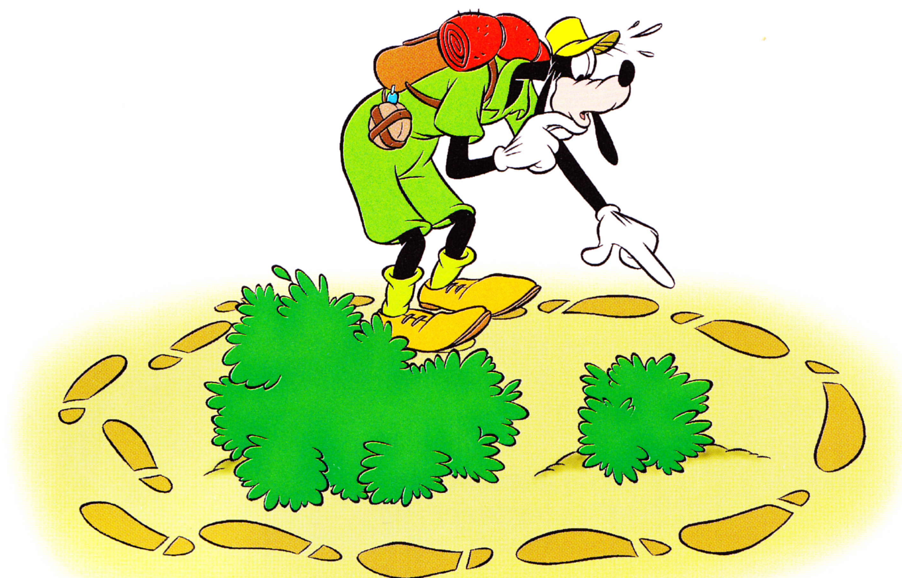
Cuprins

INTRODUCERE ÎN

Locuri celebre

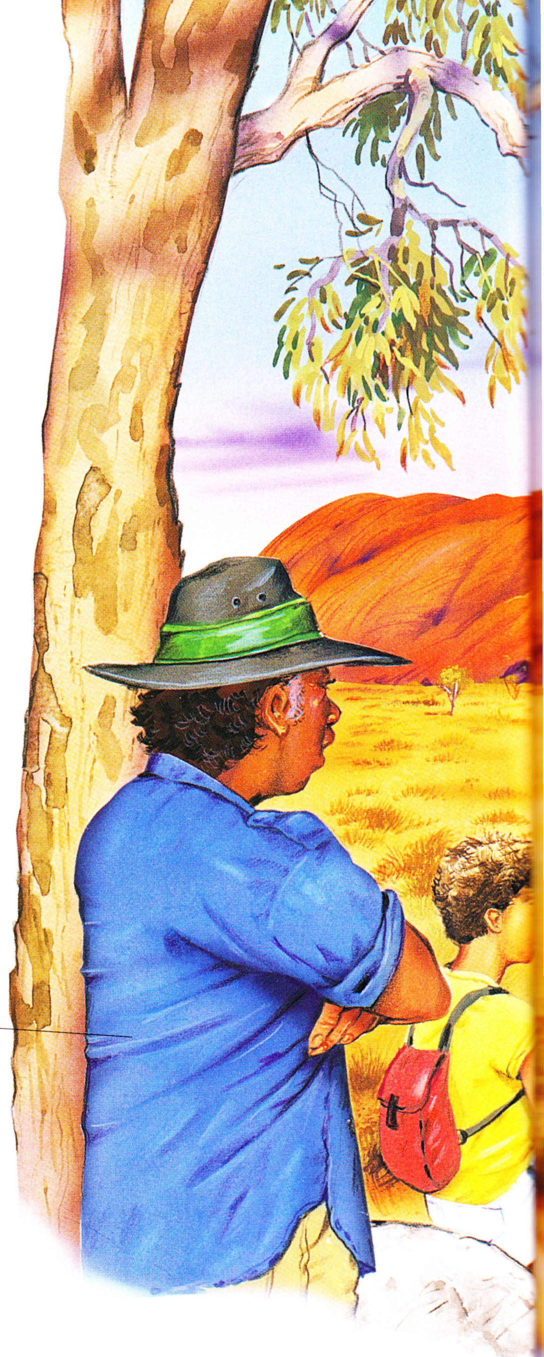
Comorile naturale ale Terrei, de la barierele de corali la culmile înzăpezite ale munților, sunt spectacole inegalabile și se numără printre locurile cele mai vestite din lume. Dar și omul a contribuit la crearea unor peisaje fantastice.

În toată lumea, există construcții și clădiri extraordinare, rod al geniului uman: orașe vechi care amintesc un trecut glorios, locuri sacre și de cult, palate și castele frumoase, turnuri, diguri și poduri care fac să funcționeze lumea modernă.

Parcuri naționale

Un parc național este o zonă vastă în care peisajul natural, plantele și animalele sunt protejate. Create fie pentru amuzament, fie din motive de ordin istoric și științific, parcurile există în foarte multe țări, în special în Brazilia, Japonia, Africa, India și Statele Unite. Primul parc național a fost cel de la Yellowstone, înființat în Statele Unite în 1872.

Aborigenilor nu le place *ca turiștii să se plimbe pe potecile lor sacre*

DATE ULUITOARE

★ **Având 344 400 km², Marea Barieră de Corali din Australia este cel mai mare parc național marin din lume.**

O ROCĂ SACRĂ

Uluru-Kata Tjuta, înființat în 1987, este cel mai cunoscut parc național din Australia. Uluru, sau Ayers Rock, este considerat un loc sacru de către aborigeni, indigenii australieni, care sunt proprietarii săi. Aceștia cred că s-a format în momentul creării Terrei.

IZVOARE CALDE

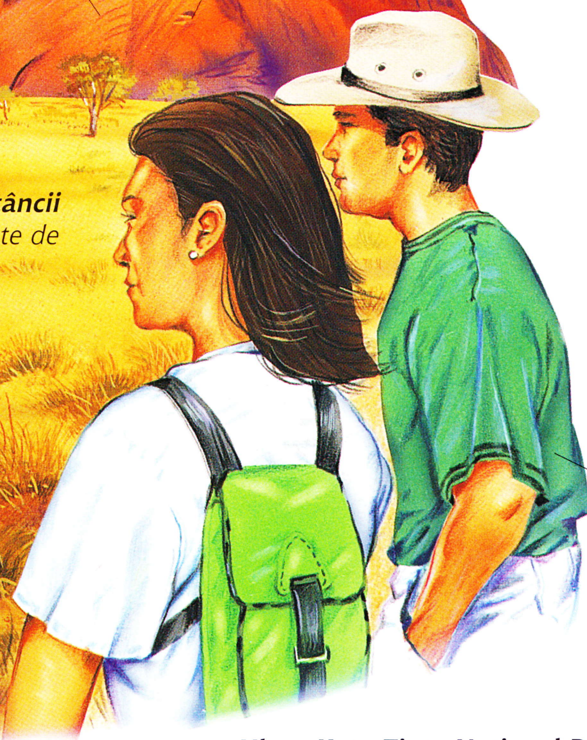
Yellowstone, cel mai mare parc național din Statele Unite, este celebru pentru izvoarele sale calde, dar include și lacuri, cascade și păduri pietrificate. În interiorul parcului, care se extinde pe o suprafață de 5 470 km² pe teritoriul a trei state, trăiesc foarte multe animale.

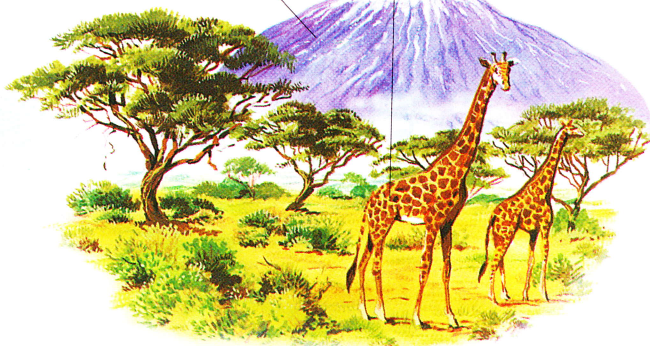
În Yellowstone există *aproximativ 250 de gheizere sau izvoare de apă caldă, active*

La un moment dat, *existau temeri privind supraviețuirea urșilor grizzly, al căror număr este astăzi în creștere*

Parcul de la Yellowstone (SUA)

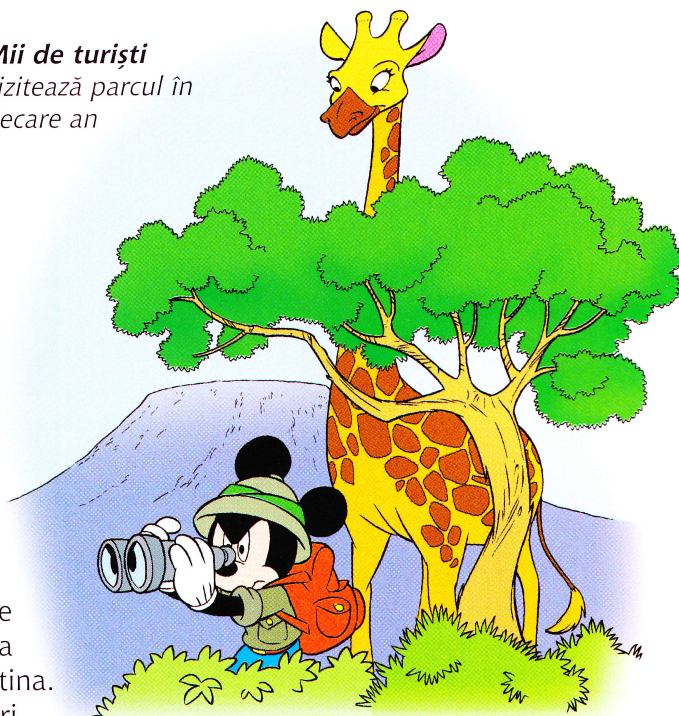
Uluru-Kata Tjuta National Park, centrul Australiei

Parcul Național Amboseli, sudul Kenyei

PROTEJAREA FAUNEI ȘI A FLOREI

Parcul Național Amboseli se vizitează pentru a observa fauna și flora sălbatice și pentru a admira Kilimanjaro, cel mai înalt munte din Africa (5 895 m). Vizitatorilor li se recomandă să rămână pe drumurile marcate, deoarece mașinile pot dăuna plantelor și copacilor cu care se hrănesc animalele.

Fluturele „88" este una dintre multele viețuitoare care trăiesc în parc.

O CASCADĂ PE POST DE GRANIȚĂ

Enormele cascade ale râului Iguaçu cad de pe un perete de stâncă care formează o parte a graniței între Brazilia și Argentina. Ambele țări au înființat parcuri naționale în jurul râului, pe o suprafață de 2 520 km^2 de pădure tropicală, unde animalele, insectele și plantele trăiesc și cresc protejate.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
PLANETA PĂMÂNT: **pp. 54-55**

Diguri și cascade

O cascadă se formează în locul în care un fluviu sau un râu cade de pe un perete stâncos. Unele cascade, spectaculoase, au devenit obiective turistice. Energia apei în cădere poate fi valorificată pentru a produce energie electrică. Apa este colectată într-un bazin cu ajutorul unui dig și, când este eliberată, învârte turbinele, care produc curent electric. Bazinele reprezintă și o rezervă de apă.

O CASCADĂ ASURZITOARE

Numele african al cascadei Victoria este Mosi-oa-Tunya, care înseamnă „fumul tunător". Într-adevăr, căzând de pe peretele de piatră, apa scoate un sunet răsunător, iar picăturile se răspândesc la 300 m. În cel mai lat punct, cascada măsoară 1 708 m, iar apa cade în cataracte de la o înălțime de 110 m.

UN FLUVIU PUTERNIC

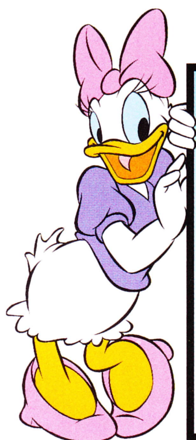
În anii 1960, de-a lungul Nilului s-a construit Marele Dig de la Assuan, pentru a produce energie electrică și a iriga câmpurile cultivate. În timpul construirii lui, digul era considerat un mare succes ingineresc. Pentru a crea enormul bazin posterior însă, a fost nevoie să se inunde mult teren.

Marele Dig de la Assuan produce mare parte din curentul electric necesar în Egipt.

Cascada Victoria, la granița dintre Zambia și Zimbabwe

DATE ULUITOARE

★ **Marele Dig de la Assuan are 1 000 m lățime și a fost construit pe nisip și pietriș.**

UN BARAJ IMPUNĂTOR

Barajul Hoover a fost construit pe fluviul Colorado, în Statele Unite, între 1931 și 1936. Partea principală a construcției, din beton armat, are 221 de metri înălțime. Digul, care a fost numit după președintele american Herbert Hoover, folosește la controlarea debitului apei și la furnizarea de energie electrică și de rezerve de apă.

Construirea barajului Hoover (SUA), în jurul anului 1936

Lângă cascade apare de multe ori curcubeul, datorită luminii reflectate de picăturile de apă din aer

ACROBAŢII SUB CASCADE

Cascada Niagara este una dintre principalele atracţii turistice ale Canadei şi Statelor Unite. La frontiera dintre cele două ţări, cele două cascade (Horseshoe Falls şi American Falls), cu înălţimea de 52, respectiv 56 de metri, alimentează centrale electrice. În secolul al XIX-lea, câţiva acrobaţi au coborât cascada Niagara în butoaie.

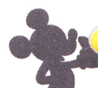

Un acrobat este sărbătorit după coborârea cascadei Niagara într-un butoi.

Apa răsună într-o strâmtoare de 65 m lățime și 120 m lungime

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
CUM FUNCȚIONEAZĂ?: pp. 18-19
PLANETA PĂMÂNT: p. 31

Minunile eroziunii

Vântul, apa și gheața pot reprezenta forțe puternice, care erodează, adică rod formațiunile solului, reprezentând uneori o amenințare pentru zonele locuite de om.

Apa poate eroda încet chiar și cea mai tare rocă, formând uneori structuri bizare. Unele fluvii, de exemplu Colorado din Statele Unite, au săpat canioane mari în stâncile din jur. Vântul și nisipul modelează peisajul deșertic, creând forme ciudate, cum ar fi cele din Pinnacles Desert, în Australia.

MARELE CANION

Marele Canion din Arizona, Statele Unite, cu lungimea de 446 km și adâncimea maximă de 1 600 m, a fost săpat de fluviul Colorado în straturi de rocă formate acum două miliarde de ani. Una dintre atracțiile acestui loc fascinant o reprezintă culorile rocii.

Pietrele de râu au fost transportate și erodate de apă pe fundul mărilor sau al râurilor.

EROZIUNEA GHEȚII

În ultimele două milioane de ani, gheața, vântul și ploaia au erodat munții formați în Chile acum peste 12 milioane de ani. Această acțiune erozivă a creat *torres* („turnurile”), vârfuri stâncoase cu înălțimea de peste 2 600 m, din Parcul Național Torres del Paine.

Turnurile din Torres del Paine (Chile)

În pereții *canionului s-au găsit fosile de acum 500 de milioane de ani*

Fluviul Colorado curge *2 300 km printre Munții Stâncoși înainte de a se vărsa în mare*

Lățimea Marelui *Canion variază de la 400 la 24 km*

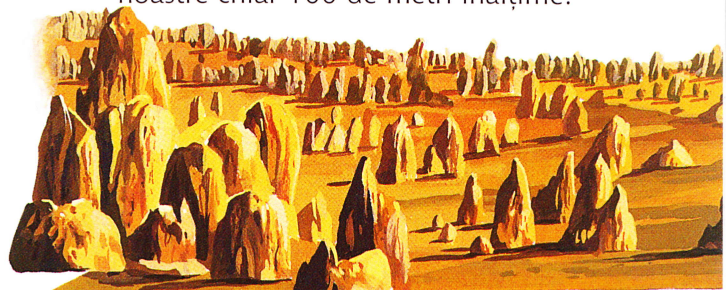
Marele Canion, Arizona, SUA

Golful Phang-nga, Phuket (Thailanda)

EROZIUNEA PĂMÂNTULUI

Acum circa 75 de milioane de ani, în golful Phang-nga din Thailanda, mișcările scoarței terestre au împins stratul de roci calcaroase de pe fundul oceanului la suprafață. Calcarul a fost apoi erodat încet de valuri, rămânând doar rocile cele mai dure, acestea atingând în zilele noastre chiar 100 de metri înălțime.

Pinnacles Desert, în apropiere de Perth (Australia)

UN DEȘERT DE VÂNT ȘI NISIP

Stranii stâlpi de calcar din Pinnacles Desert, în Australia, s-au format când nisipul ridicat de vânt a erodat roca exterioară, mai moale. Lichenii care cresc deasupra îi protejează într-o anumită măsură împotriva eroziunii, dar formațiunile calcaroase, dintre care unele au 4,5 metri înălțime, continuă să se erodeze.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
PLANETA PĂMÂNT: **pp. 32-33, 52-53**

Izvoare şi surse termale

Mare parte din apa de pe planeta noastră provine din subsol, de unde țâșnește adesea sub formă de izvoare. În trecut, se credea că izvoarele sunt sacre și că aparțin divinităților. În general, în regiunile vulcanice, acestea sunt calde și se numesc izvoare termale. Apa unora dintre ele, care sunt recunoscute pentru bogăția de proprietăți curative datorită mineralelor pe care le conțin, se bea sau este folosită pentru scăldat.

CURE „INFERNALE"

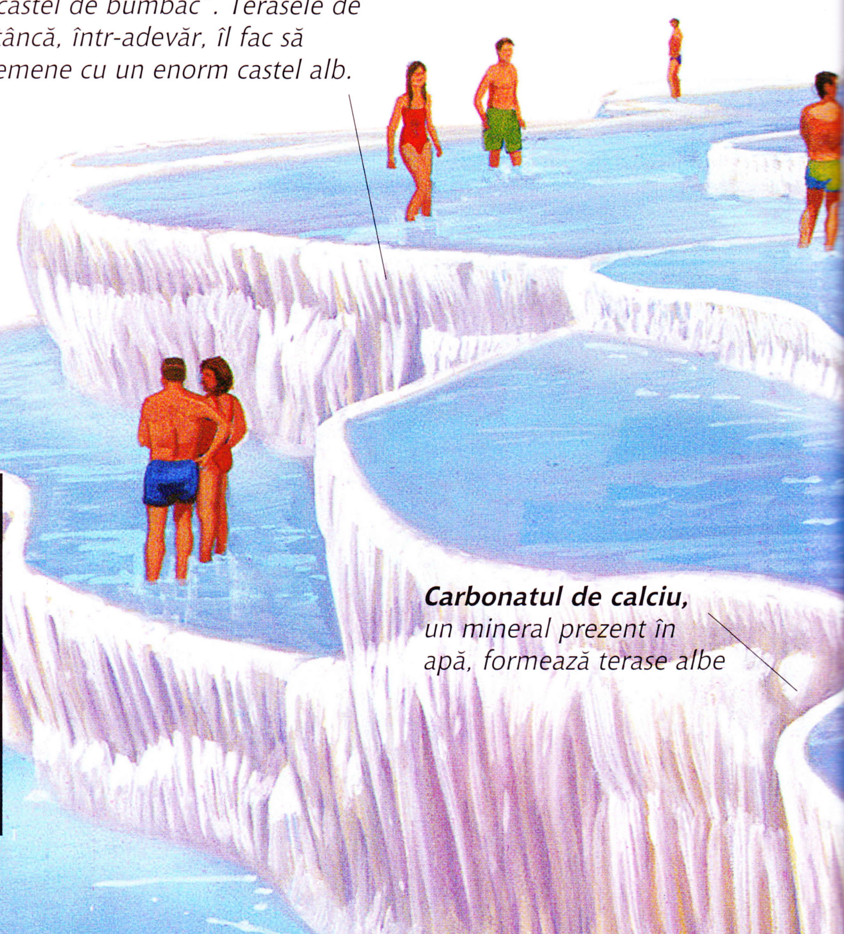
Jigokudani, „valea infernului", din Japonia, se numeşte astfel din cauza aburului şi a apei clocotite care ţâşnesc din stâncă. În fundul văii, se află un izvor termal, unde oamenii se scufundă în piscine de apă caldă.

Și macacii fac baie în piscinele cu apă caldă.

CURELE TERMALE

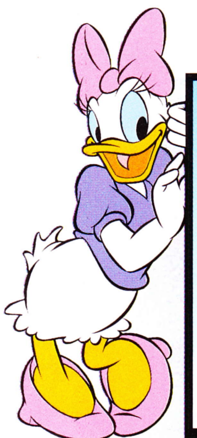
Izvoarele termale de la Pamukkale, din Turcia, erau celebre încă din secolul al II-lea î.Hr., când a fost fondat orașul Hierapolis. În epoca romană, localitatea a devenit stațiune termală, unde împărații veneau să se vindece cu ajutorul apei.

Băi termale la izvoarele de la Pamukkale (Turcia)

Pamukkale în turcă înseamnă *„castel de bumbac". Terasele de stâncă, într-adevăr, îl fac să semene cu un enorm castel alb.*

Carbonatul de calciu, *un mineral prezent în apă, formează terase albe*

DATE ULUITOARE

★ **Gheizerul Old Faithful („bătrân credincios"), din parcul Yellowstone (SUA), este numit astfel pentru că erupe punctual, la fiecare 65 de minute.**

JETURI DE APĂ CALDĂ

Un gheizer este un izvor de apă caldă și aburi, care țâșnește din interiorul Pământului. Unul dintre cele mai cunoscute gheizere este Geysir, din Islanda, o insulă acoperită trei sferturi cu întinderi de lavă, izvoare calde și gheizere, din cauza activității vulcanice din subsol.

Înălțimea coloanei de *apă a lui Geysir poate ajunge și la 60 m*

Gheizerul Geysir în Islanda

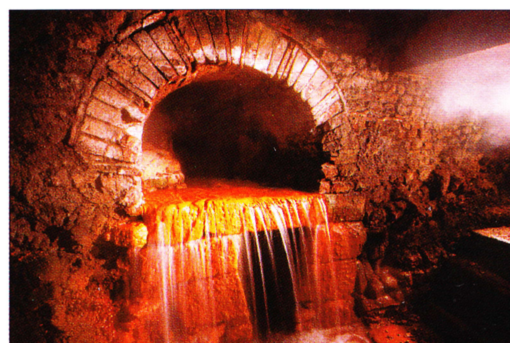
Apa caldă provenită din *subsol încălzește 85% din casele islandeze*

Apa iese din *pământ având 35 °C*

TERMELE ANTICE

În Antichitate, izvoarele erau adesea considerate locuri sacre, cu proprietăți curative. Deja în vremea romanilor, oamenii mergeau la izvoare precum cele de la Bath, din Anglia, pentru a se vindeca. Bath a revenit la modă în secolul al XIX-lea și este vizitat și astăzi.

Oamenii fac baie pentru a se *vindeca de diverse boli, precum disfuncții cardiace și afecțiuni ale pielii și ale ochilor*

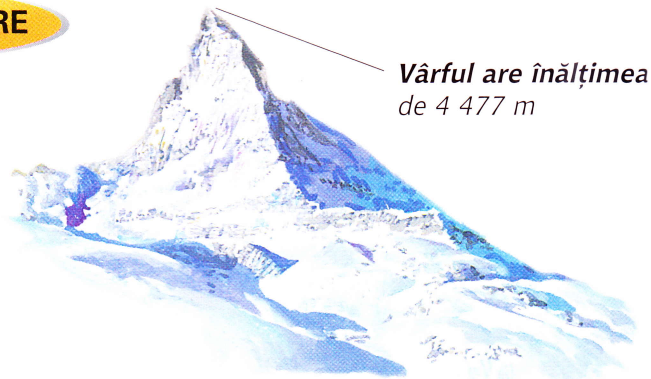

Apele termale care curg pe sub străzile din Bath (Marea Britanie)

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
PLANETA PĂMÂNT: p. 21

Vârfuri maiestuoase

Munții sunt formațiuni ale solului care se ridică deasupra regiunii înconjurătoare. În general, au pante abrupte și formează lanțuri. Unii oameni consideră că munții din locul în care trăiesc sunt sacri, în timp ce pentru alții escaladarea munților a devenit o provocare sportivă. Alpiniștii înfruntă condiții dificile pentru a ajunge pe cele mai înalte creste.

***Vârful are înălțimea** de 4 477 m*

Cervinul, în Alpi

UN VÂRF CU PIRAMIDE

Cervinul este un munte din Alpi, la granița dintre Elveția și Italia. Are o formă caracteristică, de piramidă, cu pante foarte abrupte, care reprezintă o provocare pentru alpiniști. În 1865, vârful a fost escaladat pentru prima dată într-o expediție condusă de englezul Edward Whymper.

DATE ULUITOARE

★ **Între 1855 și 1865, toate vârfurile înalte din Alpi au fost escaladate.**

★ **Pe muntele Everest, rafalele de vânt pot sufla cu viteza incredibilă de 150 km/h.**

CEL MAI ÎNALT MUNTE

Muntele Everest, între Nepal și Tibet (China), face parte din Himalaya. Este cel mai înalt vârf din lume și a fost atins pentru prima dată de neozeelandezul Edmund Hillary și de nepalezul Tenzing Norgay în 1953. Începând cu perioada celui de-al Doilea Război Mondial, noi echipamente, ca de exemplu crampoanele care asigură priza pe zăpadă și gheață, precum și noi materiale cu proprietăți termice deosebite au îmbunătățit activitatea alpiniștilor.

***Când se pregătesc să escaladeze** vârfuri mai înalte, alpiniștii trebuie să se pregătească pentru temperaturi din ce în ce mai scăzute*

***Alpiniștii pornesc în** escaladă dintr-o tabără de la poalele Everestului*

O tabără la poalele muntelui Everest, în Himalaya

UN VÂRF PLAT

Table Mountain, sau Tafelberg, domină Cape Town, din Africa de Sud. Numele său se datorează formei: un vârf plat ca o masă (*table*). Adesea, vârful muntelui este acoperit de un nor jos, pe care locuitorii zonei îl numesc „față de masă".

Cape Town a fost fondată *de coloniștii olandezi în 1652*

Cel mai înalt vârf al lui Table *Mountain, Maclear's Beacon, se află la 1 086 m deasupra nivelului mării*

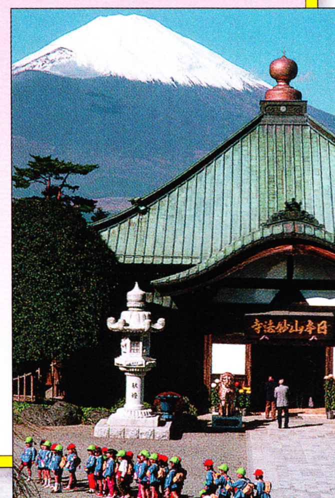
Un nor jos pe Table Mountain, Cape Town (Africa de Sud)

Vârful muntelui Everest *se află la 8 848 m deasupra nivelului mării*

UN MUNTE SACRU

Având 3 776 m, Fiji este vârful cel mai înalt din Japonia şi simbolul naţional al acesteia. Muntele sacru este un vulcan pasiv sau inactiv: ultima erupţie a avut loc în 1792. În fiecare an, este escaladat de peste 100 000 de persoane, japonezi şi turişti străini, mai ales în lunile de vară. La poalele sale se află cinci lacuri mici, care reflectă muntele în apele lor limpezi şi liniştite.

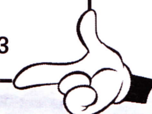
Copii în vizită la templul Heiwaken, la poalele muntelui Fuji (Japonia)

La tabăra de bază, *alpiniștii verifică echipamentul*

Corturile speciale protejează *de vânt și de frig*

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
MAMIFERELE: pp. 50-51
PLANETA PĂMÂNT: pp. 22-23

Minunile trecutului

În secolul al II-lea î.Hr., în orașul Alexandria din Egipt, arhitectul Filon din Bizanț a scris o carte intitulată „Cele șapte minuni ale lumii", în care enumera șapte creații ale omului care uimeau oamenii din vremea sa.

Astăzi, a rămas doar una dintre aceste șapte minuni, Marea Piramidă din Egipt, dar istoricii și arheologii au descoperit cum trebuie să fi arătat celelalte, inclusiv Grădinile suspendate ale Semiramidei din Babilonia.

DATE ULUITOARE

★ Conform lui Herodot, pentru a construi Marea Piramidă, a fost nevoie de 20 ani și de munca a 100 000 de oameni.

★ Lângă Marea Piramidă, arheologii au descoperit cartiere care puteau adăposti aproximativ 4 000 de muncitori.

Plantele erau irigate cu apă *din fluviul Eufrat, care traversa orașul Babilonia*

Grădinile suspendate, adică *supraînălțate, se numeau astfel pentru că se aflau pe acoperișurile altor clădiri. Crengile plantelor și frunzele atârnau de pe pereți.*

O reconstituire a Grădinilor suspendate din Babilonia (actualul Irak)

GRĂDINILE CU TERASE

Babilonia se afla aproape de actualul oraș Hilla, din Irak. Cel mai cunoscut rege babilonian, Nabucodonosor al II-lea, odată ajuns la putere în anul 605 î.Hr., a reconstruit orașul, creând minunate grădini cu terase pentru soția sa persană, care avea nostalgia țării natale, bogate în munți și păduri.

Marea Piramidă din Giza (Egipt)

UN MORMÂNT MONUMENTAL

Marea Piramidă, din Egipt, este un mormânt gigantic, construit din aproximativ șase milioane și jumătate de tone de piatră, între 2553 și 2530 î.Hr. Piramida era locul în care a fost îngropat faraonul Keops. Multe popoare au construit morminte monumentale, dar cele mai impunătoare rămân cele din Egiptul Antic.

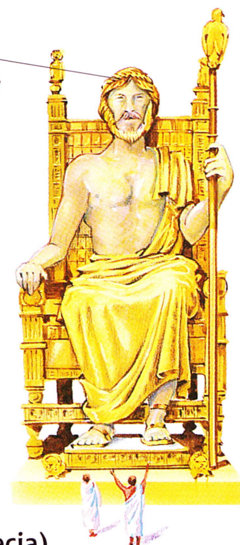
O piramidă are patru fețe și o bază.

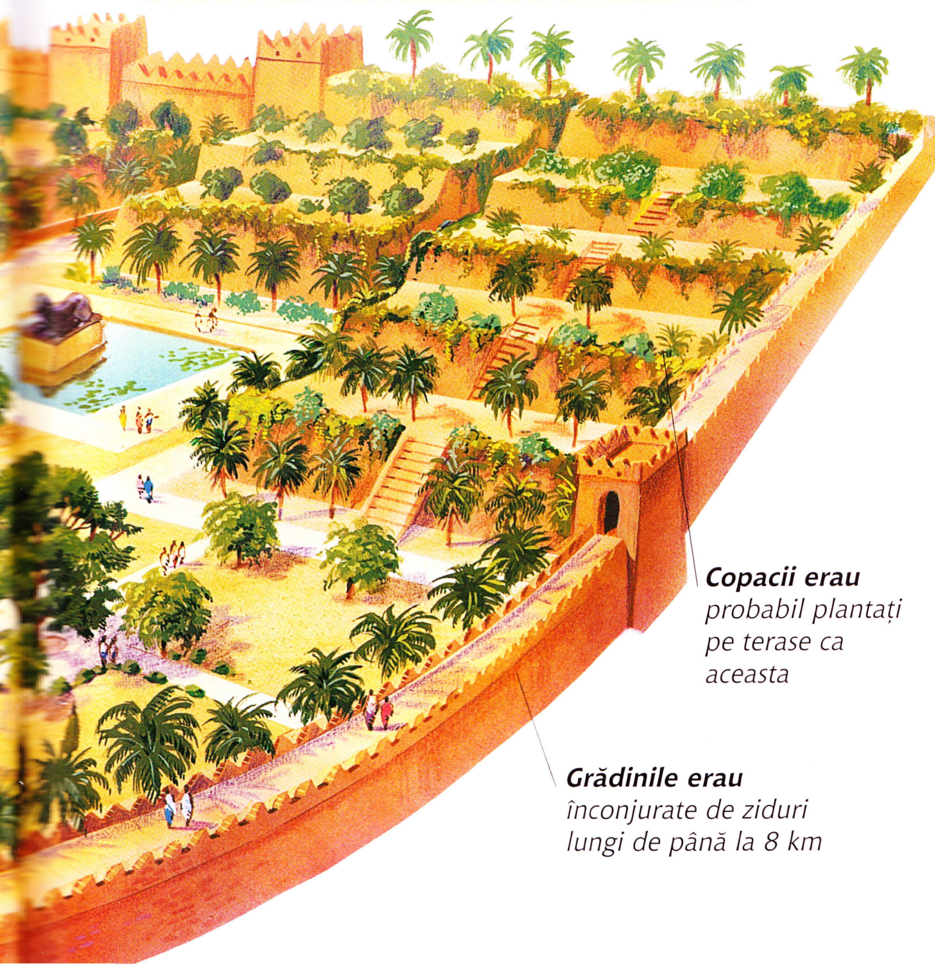

O STATUIE GIGANTICĂ

În jurul anului 435 î.Hr., Fidias a sculptat statuia zeului grec Zeus. Statuia, una dintre cele mai mari sculpturi de interior realizate vreodată, era din lemn acoperit cu aur și fildeș și se afla în templul lui Zeus de la Olimpia, din Grecia.

Statuia lui Zeus, la Olimpia (Grecia)

O LUMINĂ CĂLĂUZITOARE

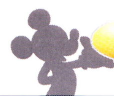
Farul de pe insula Pharos, la intrarea în portul Alexandria, avea o înălţime între 115 şi 135 m. Finalizat în jurul anului 280 î.Hr., a fost distrus de cutremurele din 1303 şi 1323. În vârf, se aprindea un foc, care călăuzea vapoarele, iar dedesubt erau mai multe puncte de observaţie.

Farul din Alexandria, Egipt

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: pp. 14-15, 21

Alte minuni antice

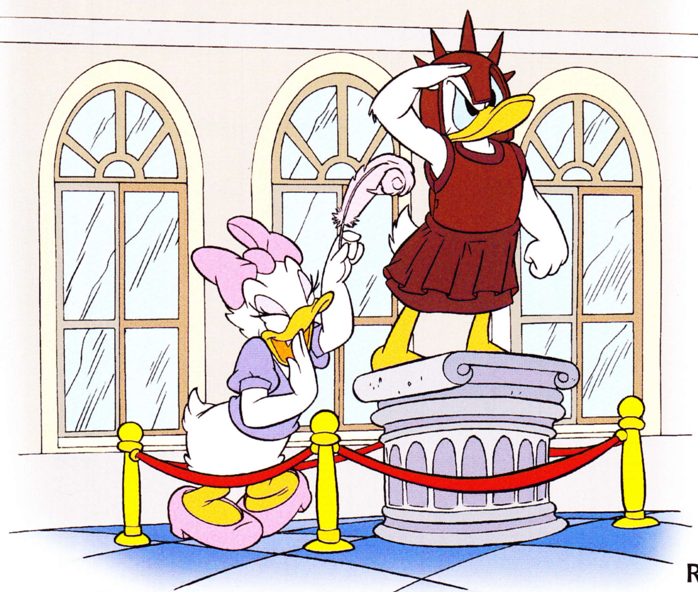
Din vremea în care Filon din Bizanț a catalogat clădirile cele mai spectaculoase din zona Mării Mediterane, s-au putut admira multe alte minuni. Unele sunt opera omului, precum Marele Zid Chinezesc, altele ale naturii, precum Marele Canion din Statele Unite. Până astăzi însă, nimeni nu a reușit să modifice lista arhitectului din Antichitate.

Mâna ridicată era *menită să susțină o torță aprinsă*

O armură de *bronz acoperea structura din fier și piatră*

Pentru *construirea Colosului din Rhodos au fost necesari 12 ani*

Reconstituire a Colosului din Rhodos (Grecia)

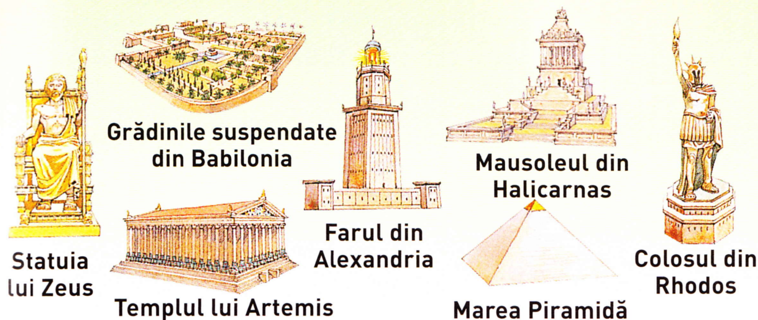

Gigantul Grec

După părerea lui Filon, Colosul din Rhodos, o statuie gigantică de aproximativ 33 de metri înălțime, îl reprezenta pe Helios, zeul Soarelui la grecii antici. După părerea altor scriitori antici, statuia stătea cu câte un picior pe fiecare mal al portului; se poate însă să fi fost și așezată pe un soclu de piatră.

CELE ŞAPTE MINUNI

După toate probabilităţile, cele şapte minuni menţionate de Filon din Bizanţ au fost alese cu grijă, pentru a atrage oamenii să le viziteze. Deoarece cinci dintre ele se află în centrul marelui imperiu înfiinţat de Alexandru cel Mare (356-323 î.Hr.), minunile aveau drept scop preamărirea puterii acestui imperiu şi a îndemânării artiştilor săi. La multe dintre ele se ajungea pe mare sau pe râu. Odată întorşi acasă, vizitatorii le descriau cu entuziasm.

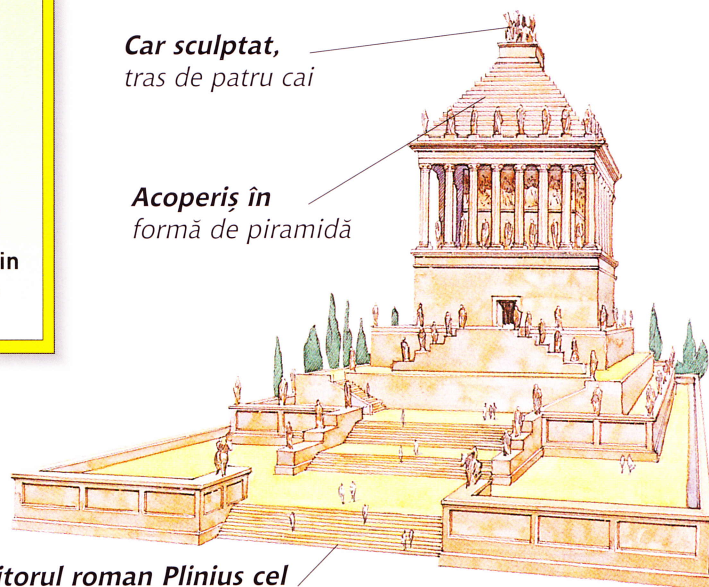

DATE ULUITOARE

★ Colosul din Rhodos s-a prăbuşit în mare în timpul cutremurului din 226 î.Hr., dar chiar şi ruinele sugerează dimensiunile sale impresionante.

UN MONUMENT REGAL

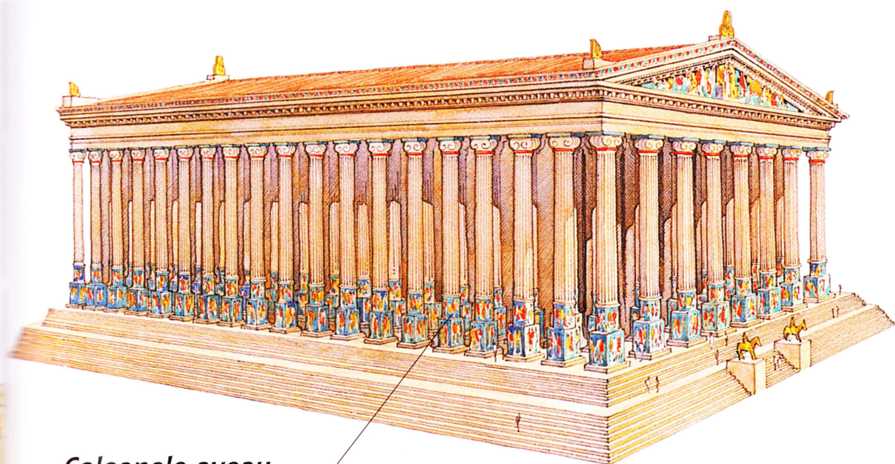
Mausol era guvernatorul Cariei (actuala Turcie de sud-vest). Când a murit, în anul 352 î.Hr., soția Artemisia i-a construit un impunător monument comemorativ, înalt de aproximativ 49 m, care a luat numele de mausoleu. În interior, erau două statui gigantice: a lui Mausol și a Artemisiei.

Mausoleul din vechiul Halicarnas, astăzi în apropiere de Bodrum (Turcia)

TEMPLUL ZEIȚEI VÂNĂTORII

În Grecia Antică, Artemis era zeița vânătorii, a pădurilor, a lunii și a nașterilor. În anul 550 î.Hr., Cresus, regele Lidiei, i-a construit un templu la Efes, în Turcia de astăzi. Templul, decorat cu sculpturi rafinate din marmură, gravuri și picturi, era unul dintre cele mai mari construite vreodată în Grecia în cinstea unei divinități.

Templul lui Artemis, la Efes. Ruinele sale se află în apropiere de Selçuk (Turcia).

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
MARI PERSONALITĂȚI: p. 15

Vechi cetăți și ruine

Orașele antice erau mai mici decât majoritatea celor moderne. În ele locuia suveranul, iar locuitorii de la țară ajungeau acolo ca să își vândă sau să își schimbe marfa. Deși multe orașe antice au dispărut complet, au rămas ruinele câtorva, cu ajutorul cărora am aflat foarte multe despre cum se trăia în trecut.

ORAȘUL ÎNGROPAT

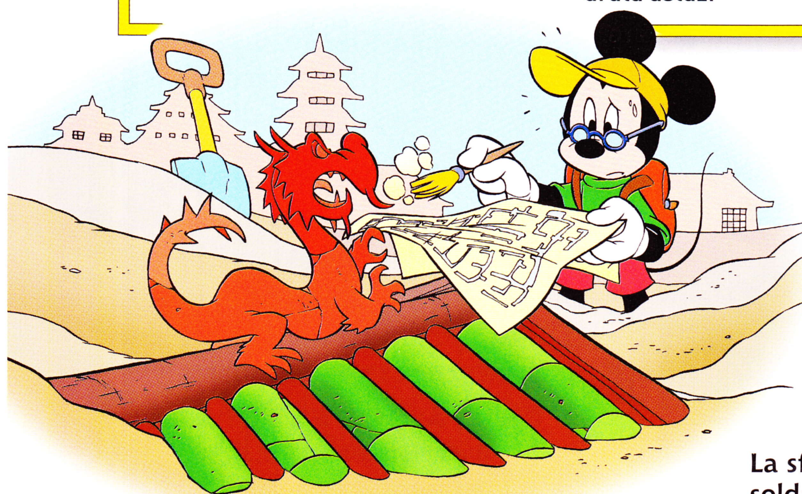
Pompei era un oraș roman prosper până când, pe 24 august 79 d.Hr., o erupție a Vezuviului a provocat moartea a aproximativ 2 000 dintre cei 20 000 locuitori ai săi. Ruinele s-au păstrat sub cenușa vulcanică și, după ce au fost descoperite de arheologi, au furnizat multe informații despre viața în oraș.

O CAPITALĂ ANTICĂ

Xi'an (Chang'an) a fost capitala Imperiului Chinez între 202 î.Hr. și 8 d.Hr., în timpul dinastiei Han. Arheologii au readus la lumină harta orașului, un templu înconjurat de ziduri și numeroase ruine.

Fortăreața orașului Xi'an (China), așa cum arată astăzi

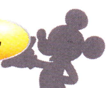

Cuptor mare *din cărămidă*

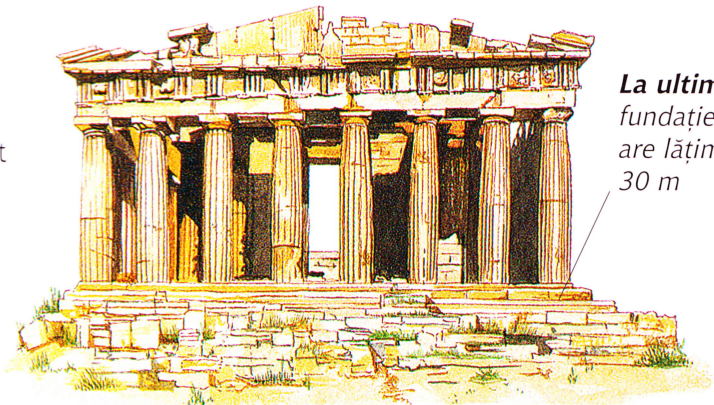
Când brutăria a fost *descoperită, în cuptor mai era încă pâine*

La sfârșitul secolului al XIX-lea, soldații de gardă din situl de la Pompei au ajutat la descoperirea unei brutării.

UN TEMPLU ÎN ONOAREA UNEI ZEIȚE

Parthenonul, un templu dedicat zeiței Atena, a fost construit între 447 și 432 î.Hr. Se înalță pe dealul Acropole, la Atena, în Grecia. Sculptorul Fidias a sculptat o statuie mare a Atenei din aur și fildeș, care a fost transportată în interiorul templului. Ulterior, timp de secole, templul a servit fie drept biserică creștină, fie ca moschee musulmană.

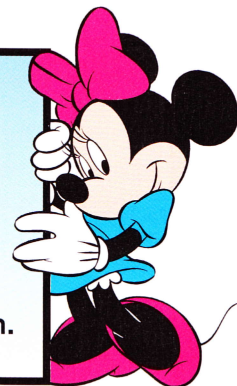
***La ultima treaptă a** fundației, monumentul are lățimea de peste 30 m*

Parthenonul din Atena (Grecia), în zilele noastre

***Porțiuni vaste de ziduri** antice erau încă în bună stare*

Vezuviul

DATE ULUITOARE

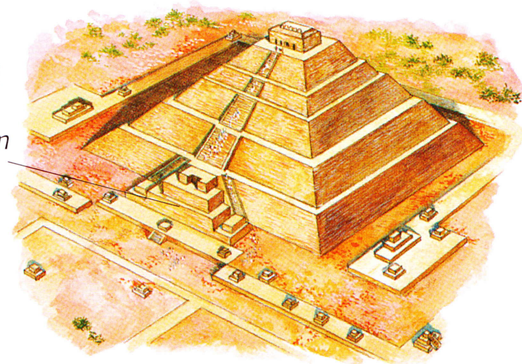
★ **Pentru a construi Piramida Soarelui a fost nevoie de 30 de ani și 3 000 de oameni.**

★ **Pompei a fost acoperit de un strat de cenușă vulcanică înalt de peste 7 m.**

LEAGĂNUL SOARELUI

În jurul anului 500 d.Hr., Teotihuacan era cel mai mare oraș din Mexic, cu o populație de aproximativ 200 000 de locuitori. Una dintre clădirile cele mai înalte din oraș era Piramida Soarelui, un templu considerat drept locul de naștere al soarelui.

***Piramida are** terase și domină orașul de o înălțime de 63 m*

Piramida Soarelui (Mexic)

***Râșnițele enorme** serveau la măcinarea grâului pentru a produce făină.*

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
PLANETA PĂMÂNT: **pp. 20-21**

Locuitorii peşterilor

Oamenii primitivi căutau adăpost în mediul natural. Vânătorii campau sub pereții stâncoși, iar familiile trăiau și se refugiau de multe ori în grote.

În anumite locuri, precum Lascaux, în Franța, sau Altamira, în Spania, oamenii primitivi au pictat scene cu animale pe pereții peșterilor. Multe secole mai târziu, în Grecia preclasică, în epoca romană și în Evul Mediu, s-au săpat galerii în rocile friabile. Unele civilizații au construit inclusiv clădiri în pereții stâncoși, de exemplu, templele și mormintele săpate în piatră roz de la Petra, din Iordania.

Unul dintre monumentele cele mai impunătoare din Petra (Iordania) este Ad Deir, datând din secolul I d.Hr.

Peșterile le oferă oamenilor adăpost.

UN TEMPLU DIN GRESIE

Vechiul oraș Petra din Iordania era un important centru comercial în vremea romanilor. Acesta era traversat caravane de cămile care transportau tămâie, mătase și condimente. Orașul era înconjurat de înalți pereți stâncoși, de gresie, în care locuitorii au săpat clădiri. Unele dintre ele, de exemplu Deirul, sau mănăstirea, există și astăzi.

Fațada templului a fost *săpată în peretele stâncos, din gresie*

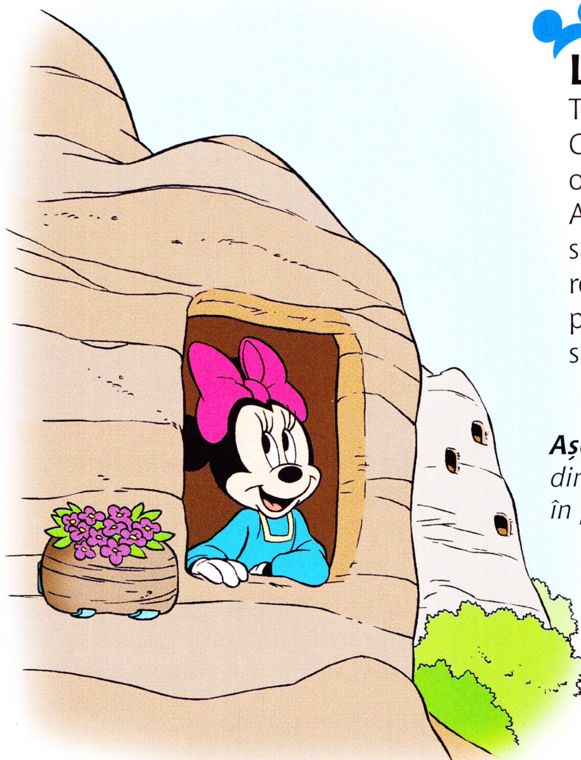
Ad Deir (mănăstire) se *numește astfel pentru că se consideră că acolo au trăit pustnici creștini*

GROTE SACRE

În templele budiste din grotele de la Yangquan, în provincia Shanxi, China, în timpul dinastiei Wei de Nord (386-534 d.Hr.) trăiau cam 10 milioane de persoane. În timpul dinastiei Sui (581-618 d.Hr.), peste 500 de grote din apropiere de Dunhuang, în vestul țării, au fost decorate cu picturi și gravuri înfățișându-l pe Buddha, de unde numele „Grotele celor 1 000 de Buddha". Grotele, astăzi nelocuite, au fost folosite de călugări și de misionari.

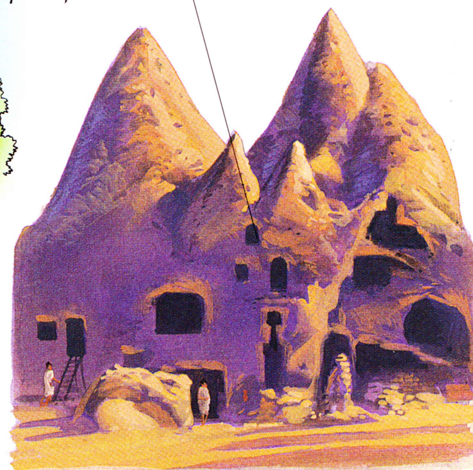
Grotele celor 1 000 de Buddha (China)

LOCUIAU ÎN PEȘTERI

Timp de 5 000 de ani, în Cappadocia, o regiune din Turcia, oamenii au locuit în peșteri. Așezări rupestre, dintre care unele sunt încă locuite, au fost săpate în roca vulcanică și au intrarea în partea de sus, din motive de siguranță.

Așezările rupestre constau, de obicei, *dintr-o sală mare, cu nișa patului săpată în pereți*

Așezările rupestre din Cappadocia (Turcia)

O LOCUINȚĂ ÎN STÂNCĂ

Între anii 1000 și 1300 d.Hr., cu aproximație, anasazii, indigeni care trăiau în sud-vestul statului Colorado (SUA), au construit case în cavitățile pereților stâncoși ai canionului. Această zonă, unde astăzi se află un parc, se numește Mesa Verde, adică „masa verde".

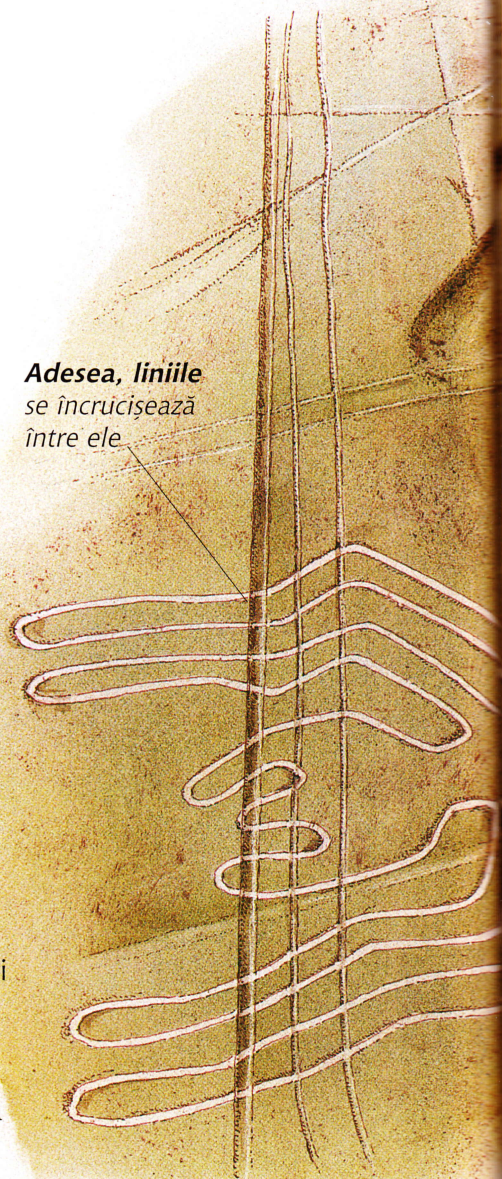

Cliff Palace, o zonă din Mesa Verde (SUA), astăzi

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
PICTURI ȘI SCULPTURI: **pp. 10-11**
PLANETA PĂMÂNT: **p. 33**

Locuri secrete

Arheologii aduc la lumină așezări ale oamenilor primitivi, obiecte și resturi alimentare ale acestora. Cum populațiile preistorice nu cunoșteau scrisul, se știe puțin despre obiceiurile și credințele lor. Oamenii de știință reușesc să traseze un cadru al culturilor primitive pornind de la urmele pe care le-au lăsat, care rămân însă, de multe ori, mistere nerezolvate.

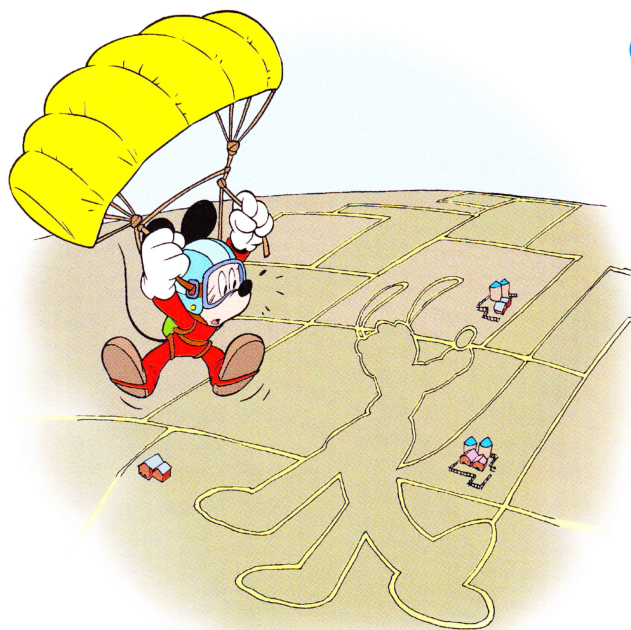

Liniile de la Nazca (Peru), văzute de sus

LINII MISTERIOASE

Unul dintre cele mai mari mistere ale lumii se află la Nazca, în Peru, unde, între anii 500 î.Hr. și 500 d.Hr., au fost săpate în pământ niște linii și desene enorme, vizibile doar din aer. Nu se știe cu siguranță la ce au folosit. Mulți istorici consideră că au avut un rol important în ceremoniile religioase.

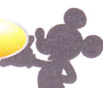

PIETRE ENORME

Menhirele (megaliți) de la Stonehenge, din Anglia, au fost ridicate cu aproximativ 5 000 de ani în urmă, de oameni care aparțineau unei culturi neolitice. Au așezat blocurile de piatră cu multă grijă, probabil pentru a construi un calendar cu ajutorul căruia să calculeze traseul aparent al soarelui.

Cercul de megaliți de la Stonehenge (Marea Britanie)

Unele linii sunt drepte pe o distanță de 10 km

Una dintre imaginile de la Nazca este un păianjen enorm, lung de aproximativ 45 m

Desenele erau realizate prin zgârierea stratului de la suprafață al deșertului, închis la culoare, pentru a ajunge la pietriș, care era mai deschis

DATE ULUITOARE

★ Liniile și desenele de la Nazca acoperă 518 km^2 de deșert.

★ Cea mai mare piatră de la Stonehenge are înălțimea de aproape 7 m și cântărește mai mult de 45 t.

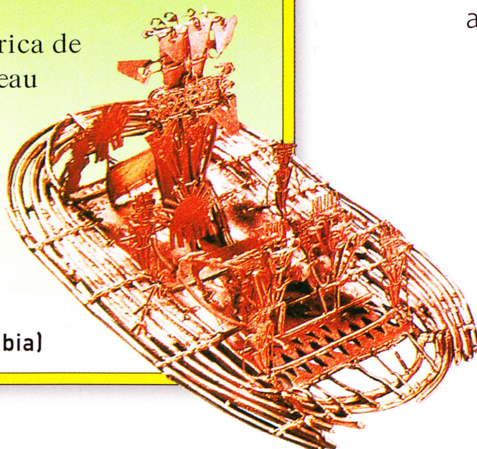
Nourlangie Rock, Kakadu National Park (Australia)

DESENE ABORIGENE

La Nourlangie Rock, în Australia, rocile din gresie sunt acoperite cu picturi și desene misterioase. Unele dintre aceste imagini au mai mult de 20 000 de ani și redau ființe supranaturale din mitul aborigen ale Creației. Localități ca Nourlangie Rock sunt sacre pentru aborigeni.

ORAŞUL DE AUR

Spaniolii care au invadat America de Sud în secolul al XVI-lea credeau în existenţa unui oraş de aur, pe care l-au numit El Dorado. Au găsit aur în multe locuri, dar niciodată un întreg oraş.

Plută precolumbiană din aur, descoperită în 1969 într-o grotă în apropierea orașului Bogota (Columbia)

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
PICTURI ŞI SCULPTURI: p. 51
ISTORIA OMULUI: pp. 22-23

Lăcaşe de cult

De-a lungul timpului, popoarele au construit temple și sanctuare pentru adorarea divinităților în care credeau. Mulți ridicau statui, sacrificau animale sau ofereau alimente și obiecte prețioase zeilor lor. De multe ori, invadatorii decorau templele existente în stilul propriei religii. În fiecare religie, există metode diferite de construire a lăcașelor de cult.

UN TEMPLU BUDIST

Borobudur, din insula Java, este unul dintre templele budiste cele mai spectaculoase din lume. A fost construit în anii 790-835 d.Hr., în vârful unui deal, pe locul unei fundații anterioare. În partea cea mai înaltă a templului, se înaltă 72 de stupe, sau relicvarii în formă de clopot, fiecare conținând câte un Buddha, în timp ce în tot templul există peste 500 de statui de Buddha așezați.

Borobudur, templul lui Buddha (Java)

Templul are cinci terase pătrate, *deasupra cărora se află trei terase circulare mai mici, acoperite de stupe*

Credincioșii urmează un *anumit traseu pentru a ajunge în vârful templului*

Stupă care *conține o statuie a lui Buddha*

Statuie a *lui Buddha*

Moscheea Albastră din Istanbul (Turcia)

MOSCHEEA CU PLĂCI DE FAIANȚĂ

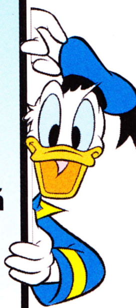
Moscheea Albastră din Istanbul, construită de sultanul Ahmed I între 1609 și 1616, este singura moschee din oraș cu șase minarete, turnuri subțiri din care muezinii cheamă musulmanii la rugăciune. Pereții interiori sunt acoperiți cu plăci albastre de faianță.

Pereții interiori ai Moscheii Albastre sunt acoperiți cu plăci de faianță

DATE ULUITOARE

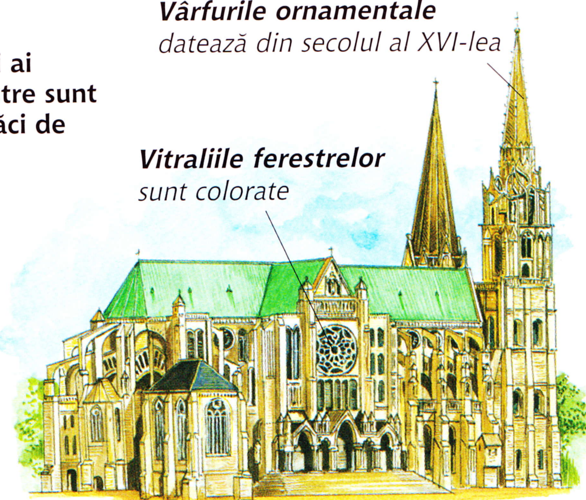
★ Moscheea Albastră are 260 de ferestre și pereții îi sunt decorați cu peste 20 000 de plăci de faianță.

★ Borobudur a fost construită cu peste două milioane de blocuri de piatră cu un volum de 60 000 de metri cubi.

O CATEDRALĂ MEDIEVALĂ

Catedrala din Chartres, construită între anii 1194-1260, este cea mai bine conservată construcție de acest tip din Franța și își datorează celebritatea arhitecturii excepționale și frumuseții vitraliilor sale colorate.

Catedrala din Chartres (Franța)

Templul de Aur din Amritsar (India)

TEMPLUL DE AUR

Amritsar, în regiunea indiană Punjab, este centrul religios al sikhilor încă din secolul al XVI-lea. Celebrul său Templu de Aur, cu acoperișul din crengi acoperite cu aur, se ridică pe malul unui lac sacru. În 1830, când acoperișul a trebuit repoleit cu aur, a fost nevoie de 100 kg de aur pentru a acoperi frunzele de pe ramuri.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
MARI PERSONALITĂȚI: p. 30
PICTURI ŞI SCULPTURI: pp. 32-33

Locuri sacre

În fiecare religie, se crede că anumite locuri, precum casa unui sfânt sau localitatea unde a avut loc un miracol, sunt sacre. În afară de locul propriu-zis, și zona înconjurătoare și drumul care duce acolo sunt socotite importante. În Evul Mediu, pelerinii parcurgeau pe jos drumurile sfinte. Unii credincioși fac același lucru și astăzi, în timp ce alții preferă trenul, autobuzul și avionul.

UN MARE ORAȘ SFÂNT

Ierusalimul este sfânt pentru evrei, musulmani și creștini. Evreii consideră că regele Solomon a construit acolo primul templu ebraic; în credința musulmanilor, Mahomed s-a ridicat de acolo la ceruri; pentru creștini, reprezintă locul în care a fost crucificat Iisus.

Zidurile orașului au fost *construite în secolul al XVI-lea, pe o fundație mai veche*

UN SANCTUAR CREȘTIN

În jurul anului 813 d.Hr., lângă Santiago de Compostela, în nord-vestul Spaniei, s-a descoperit un mormânt. Unii susțineau că era locul în care a fost îngropat Sfântul Iacob, unul dintre apostolii lui Iisus. Acolo s-a construit un sanctuar, care a devenit loc de pelerinaj.

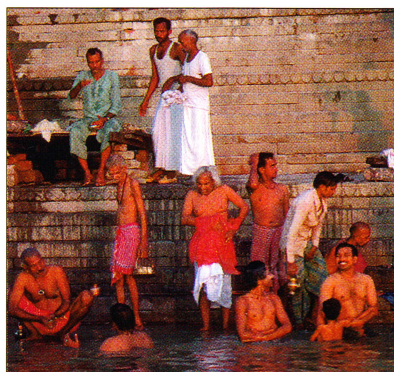

Santiago de Compostela (Spania)

Pelerinii parcurg încă pe jos drumul *lung, pentru a vizita sanctuarul Sfântului Iacob*

APE SFINTE

Varanasi este un oraș sfânt situat pe fluviul Gange, în India. Pelerinii hinduși coboară scările, dispuse de-a lungul fluviului, pentru a se scălda în apele sfinte. Hindușii presară în fluviu și cenușa morților incinerați.

Credincioși scăldându-se în Gange, la Varanasi (India)

Cupola Stâncii a fost *construită între anii 687-691 d.Hr., pentru a acoperi stânca de pe care Mahomed s-a ridicat la ceruri*

Kaaba este locul *sfânt de la Mecca*

Musulmanii ocolesc de șapte *ori Kaaba, în sens invers acelor de ceasornic*

Pelerini la Kaaba, Mecca (Arabia Saudită)

Un Pelerinaj Sfânt

În fiecare an, peste un milion de musulmani merg la Mecca, în Arabia Saudită, pentru *hajj*, pelerinajul sacru. Mecca este cetatea sfântă unde, în anul 570 d.Hr., s-a născut Mahomed. Doar musulmanii pot intra în zona sfântă.

DATE ULUITOARE

★ **Musulmanii cred că templul Kaaba a fost construit de Avraam și Ismael, doi patriarhi biblici, care au folosit fundația săpată de Adam.**

Ierusalimul include zone ebraice, musulmane și creștine

Zidul Plângerii, unde *merg să se roage evreii*

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: **pp. 26-27**
CĂLĂTORI ȘI EXPLORATORI: **pp. 32-33**

Sediile puterii

De obicei, clădirile istorice cele mai impunătoare erau locuri de cult sau sedii ale puterii. Suveranii doreau clădiri mărețe, pentru a-și demonstra puterea și de unde să poată conduce țara. Sediile moderne ale puterii sunt, adesea, palate enorme ale guvernelor, în care lucrează sute de persoane. Pot include și apartamentele șefilor de stat.

MAREA SALĂ A POPORULUI (CHINA)

Guvernul chinez se reunește în Marea sală a Poporului, în piața Tienanmen, la Beijing. Sala are o suprafață de 171 800 mp și 10 000 de locuri pe scaune.

Marea Sală a Poporului de la Beijing (China)

DATE ULUITOARE

★ Organizația Națiunilor Unite (ONU), deși se află la New York, nu își are cartierul general pe pământ american, ci pe un teritoriu considerat internațional, care are chiar și un oficiu poștal și timbre proprii.

UN ZGÂRIE-NORI AL PĂCII

Organizația Națiunilor Unite a fost fondată în 1945, la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, pentru a garanta pacea în lume. Cartierul general al acesteia, construit la New York în 1952, este un zgârie-nori cu 39 de etaje.

***Consiliul Economic** și Social se reunește aici*

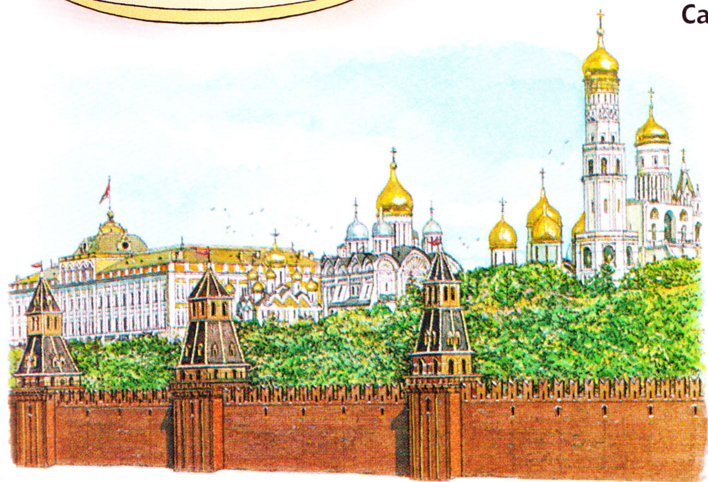
Sediile Puterii

Biroul Oval

Casa Albă, din Washington D.C., este, din 1800, reședința președintelui Statelor Unite și se numea la început Casa Președintelui. Clădirea are 132 de camere, printre care Biroul Oval, unde lucrează președintele, și apartamentele private ale acestuia.

Casa Albă din Washington (SUA)

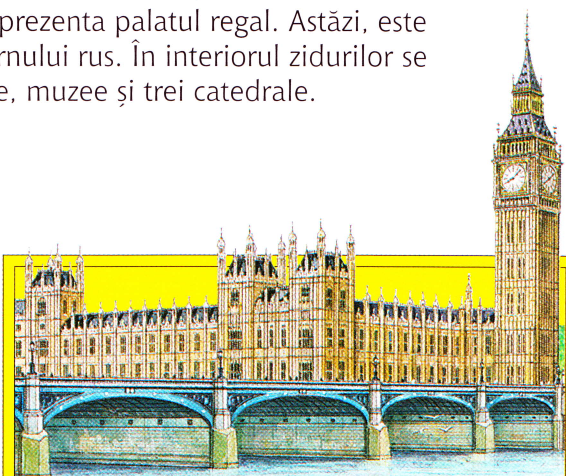
Kremlinul de la Moscova (Rusia)

Un Complex Guvernamental

În Evul Mediu, kremlinele erau fortărețe. Până la Revoluția Rusă din 1917, Kremlinul de la Moscova reprezenta palatul regal. Astăzi, este sediul guvernului rus. În interiorul zidurilor se ridică palate, muzee și trei catedrale.

Cartierul general al Națiunilor Unite din New York (SUA)

Palatul Parlamentului din Londra (Marea Britanie) a fost construit de Charles Barry și A.W. Pugin

Palatul Parlamentului (Westminster)

Guvernul britanic are sediul în Palatul Parlamentului din Londra, Anglia, a cărui clădire a fost finalizată în 1868. Pentru a discuta problemele naţionale, membrii parlamentului se reunesc în Camera Comunelor.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ

MARILE INVENȚII: pp. 26-27
ISTORIA OMULUI: p. 55

Sport și spectacol

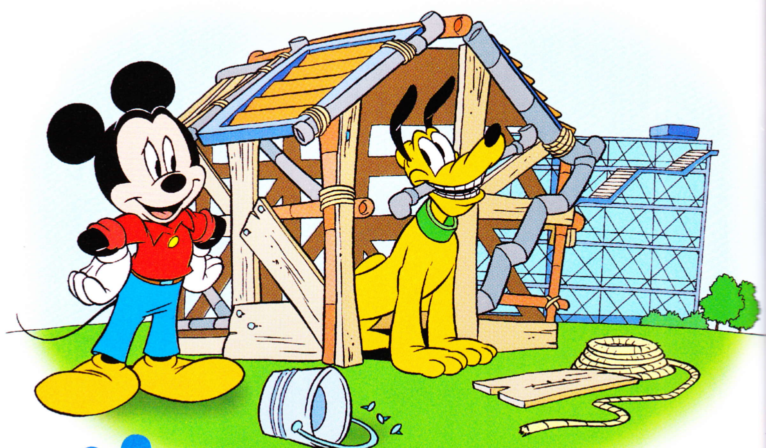

De-a lungul timpului, s-au construit clădiri în care oamenii să se poată aduna pentru a asista la spectacole și la competiții sportive. Unii arhitecți au reușit să proiecteze structuri originale pentru anumite activități de agrement.

Spectatorii trebuie să se bucure de o vizibilitate bună, deci forma clădirii este importantă. În multe clădiri publice moderne, precum stadioanele de fotbal, sălile de concert și de cinema, scaunele sunt așezate pe rânduri semicirculare, imitând amfiteatrele antice, care puteau adăposti mii de persoane.

În cadrul unei competiții sportive, festivitatea de premiere face parte din spectacol.

O STRUCTURĂ DE TUBURI

Centrul Pompidou de la Paris, din Franța, a fost inaugurat în anul 1977. În interior se află o bibliotecă, un cinematograf, un centru de proiecție și câteva galerii de artă care expun circa 800 de opere în același timp. Proiectul clădirii este insolit pentru că structura din oțel, scara mobilă și conductele se află la exterior.

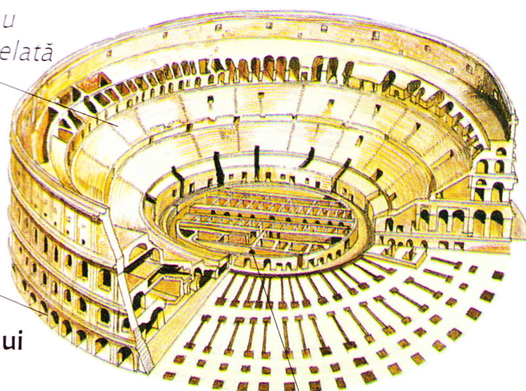

Centrul Pompidou de la Paris (Franța)

SPORT ȘI AVANGARDĂ

În 1964, Jocurile Olimpice s-au desfășurat la Tokyo, în Japonia. Arhitectul Kenzo Tange a proiectat Sala Sporturilor prin metode inginerești avangardiste. Acoperișul, din oțel sudat, este susținut de cabluri de oțel fixate de doi stâlpi din beton armat.

Secţiune a Colosseumului din Roma

UN STADION FĂRĂ PERECHE

Încă din Antichitate, între 776 î.Hr. şi 393 d.Hr., Jocurile Olimpice aveau loc la fiecare patru ani, ca şi în prezent. Pentru a găzdui competiţiile olimpice, în toată lumea s-au construit stadioane magnifice, precum cel de la München, din Germania, cu acoperiş retractabil.

AMFITEATRUL ROMAN

Împăratul Titus a construit Colosseumul, ca loc de amuzament pentru poporul roman. Amfiteatrul inaugurat în 80 d.Hr. putea adăposti aproximativ 50 000 de persoane şi avea circumferinţa de 587 m. Acolo aveau loc concursuri precum cursa de care şi luptele gladiatorilor cu animale feroce.

Stadionul olimpic din München (Germania)

Stâlpul din beton armat *susţine cea mai mare parte a cablurilor acoperişului*

Acoperişul cu linii *curbe aminteşte de stilul japonez tradiţional*

Cablurile *acoperişului sunt din oţel*

Există 15 000 de *locuri pe scaune*

Sala Sporturilor din Tokyo (Japonia)

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
MARI PERSONALITĂŢI: p. 24
SPORTURI: pp. 28-29

Poduri celebre

Podurile au caracteristici diferite, în funcție de scopul în care au fost construite. Pe unele trec trenuri și autovehicule. Pe altele poți traversa pe jos râuri și trecători. Iar altele, cum este Tower Bridge din Londra, se ridică pentru a lăsa să treacă navele. Cu ajutorul metodelor inginerești moderne, se pot construi poduri pe ape curgătoare foarte late sau pe insule îndepărtate.

Un detaliu al podurilor Seto Ohashi, Japonia

PODURI ÎNTRE INSULE

O serie de poduri numite Seto Ohashi leagă două insule din Japonia, Honshu și Shikoku, având la bază cinci insule mici. Podurile au lungimea totală de 13,22 km. Au două niveluri: unul superior, pentru mașini, și unul inferior, pentru trenurile electrice.

Pe podurile din orașele *medievale se construiau de multe ori magazine și case*

Pe pod sunt astăzi magazine *de bijuterii, de suveniruri și marochinării*

Arcadă mare

Picior din piat *în formă de pro de vapor*

UN POD MEDIEVAL

Ponte Vecchio, din Florența, a fost construit pe fluviul Arno în 1345. Are trei arcade susținute de două picioare din piatră. Forma acestor picioare este deosebită, apa putând curge ușor prin jurul lor.

Ponte Vecchio pe Arno, la Florența, așa cum arată astăzi

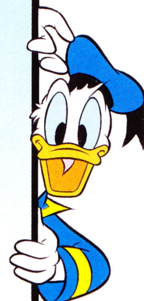
SUSPENDAT CU CABLURI DE OȚEL

Când a fost inaugurat în 1937, Golden Gate din San Francisco, în Statele Unite, era cel mai lung pod suspendat din lume. Arcada, adică structura dintre cele două turnuri construite de muncitori care locuiau în șalupe pe râu, are 1 280 m.

DATE ULUITOARE

★ În fiecare zi, pe Golden Gate trec peste 120 000 de autovehicule.

★ Cel mai lung pod simplu din lume este Minami Bisan Seto, unul dintre podurile Seto Ohashi: are 1 118 m.

Golden Gate din San Francisco (SUA)

Tower Bridge, Londra (Marea Britanie)

UN POD MOBIL

Tower Bridge a fost construit pe Tamisa, la Londra, în Marea Britanie, între 1886 și 1894. Are două turnuri și un pod mobil. Când trebuie să treacă o ambarcațiune înaltă, traficul de pe pod este blocat, iar șoseaua se ridică.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
MARILE INVENȚII: p. 26

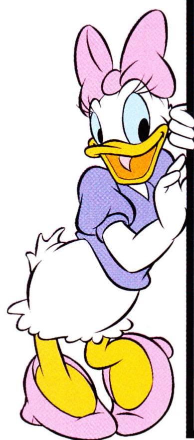
Fortărețe și castele

Oamenii au construit fortărețe și castele în special în scopuri de apărare, dar și drept locuințe pentru împărați, regi și regine și pentru servitorii acestora. Trăsăturile castelelor variază în funcție de locul în care erau construite și de tipul de arme cu care puteau fi atacate, de exemplu lănci sau tunuri. În general, aveau ziduri rezistente, pentru a ține departe dușmanii.

CASTELELE SAMURAILOR

Spre sfârșitul secolului al XVI-lea, în Japonia puterea a trecut în mâinile câștigătorilor războiului, care au construit castele și au angajat războinici (samurai) pentru a lupta împotriva dușmanilor. Unul dintre cele mai spectaculoase castele este cel de la Himeji, care a fost reconstruit în 1577 pe o structură din secolul al IV-lea.

DATE ULUITOARE

★ Zidurile Fortului Roșu se întind pe 2,4 km.

★ Castelul de la Neuschwanstein, cu acoperișurile în pantă și turnurile înalte, i-a inspirat lui Walt Disney Castelul Fermecat din Disneyland.

Castelul are *cinci nivele*

Castelul deține un *sistem complex de porți și ziduri solide*

Castelul de la Himeji, din Japonia, în zilele noastre

Massada, o fortăreață în munți (Israel)

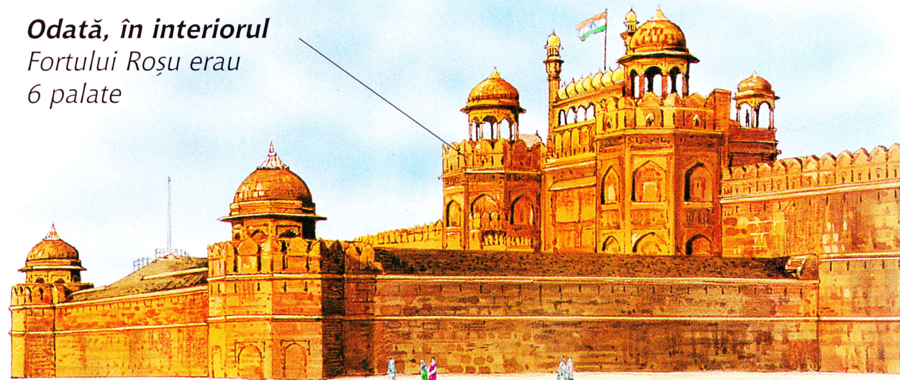

O FORTĂREAȚĂ ÎN MUNȚI

În lupta împotriva ocupației Israelului de către romani, evreii au fost asediați timp de doi ani în fortăreața Masada, aflată în munți. Decât să se predea dușmanului, 959 din cele 966 persoane din fortăreață și-au luat viața pe 15 aprilie 73 d.Hr. Astăzi, Masada este un simbol național al Israelului.

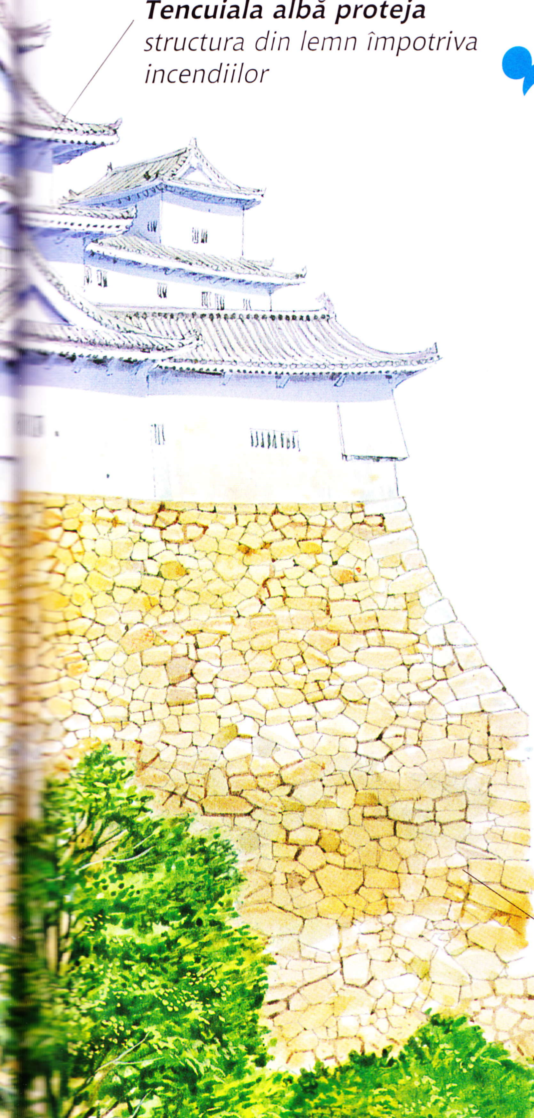
UN PALAT INDIAN

Shah Jahan, unul dintre cei mai cunoscuți împărați indieni, a construit Fortul Roșu în secolul al XVII-lea, când a mutat capitala imperiului la Delhi. Construirea complexului din gresie roșie, prevăzut cu fortificații remarcabile, a început în 1638.

Odată, în interiorul *Fortului Roșu erau 6 palate*

Fortul Roșu de la Delhi (India), în zilele noastre

Tencuiala albă proteja *structura din lemn împotriva incendiilor*

Zidurile înalte de piatră făceau *dificilă asedierea castelului*

O ATRACȚIE TURISTICĂ

Castelul Neuschwanstein a fost construit la sfârșitul secolului al XIX-lea de către Ludovic al II-lea, rege al Bavariei, o regiune care face parte astăzi din Germania. Cu numeroasele sale terase și turnuri ascuțite, castelul are un aspect medieval. Astăzi este vizitat de mii de turiști.

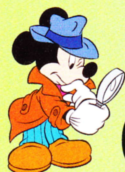

Castelul Neuschwanstein, din Bavaria (Germania)

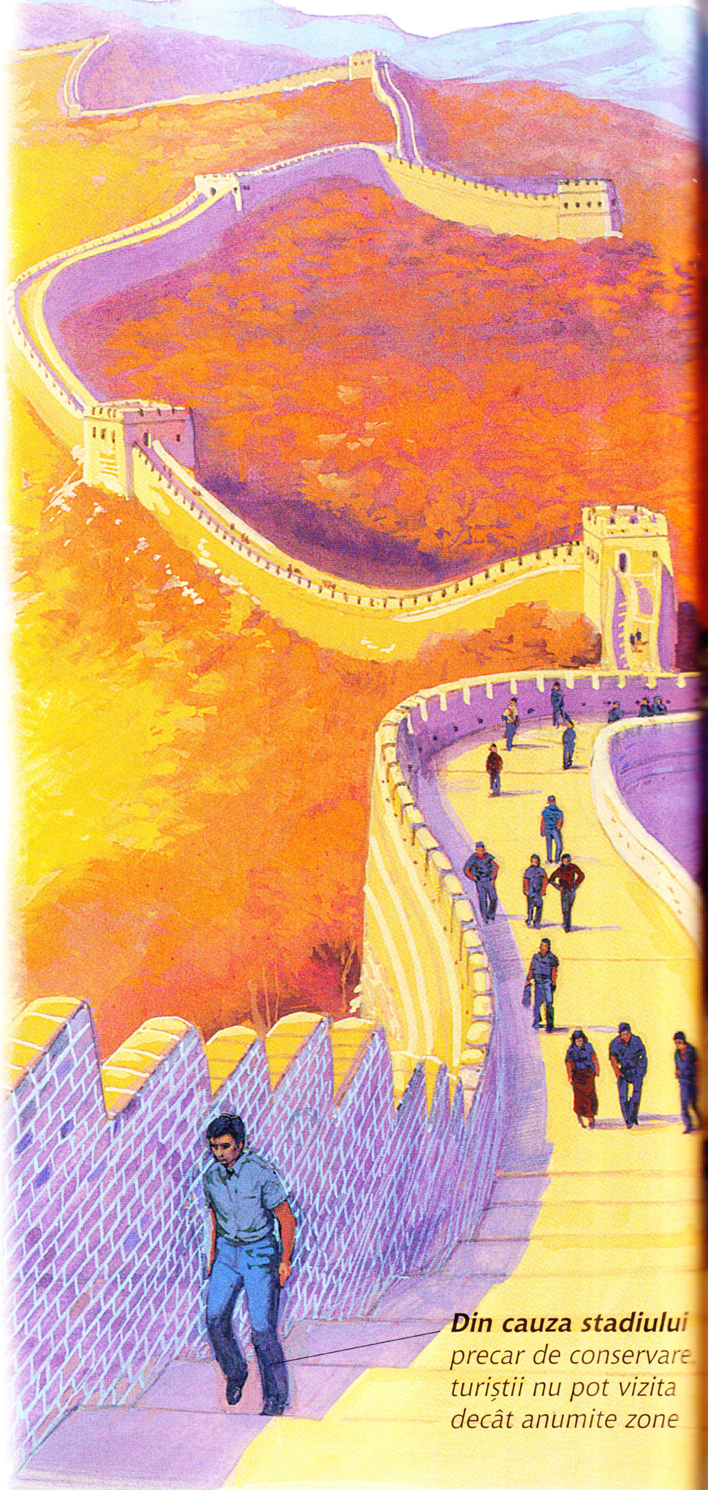
CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: pp. 30-31

Minunile ingineriei

Construirea de structuri mari și neobișnuite, folosind materiale și tehnologii moderne, a reprezentat întotdeauna o provocare pentru ingineri, care de multe ori erau nevoiți să înfrunte obstacole naturale, de exemplu stânci dure sau soluri cu suprafețe neregulate.

Unele construcții, precum Marele Zid Chinezesc, surprind și astăzi pentru că au fost construite cu mijloace mecanice primitive. În schimb, foarte mulți oameni au lucrat acolo o perioadă îndelungată. Astăzi, pentru a construi structuri complexe, inginerii pot folosi echipamente avansate, de la computere la macarale enorme.

***Din cauza stadiului** precar de conservare, turiștii nu pot vizita decât anumite zone*

Marele Zid Chinezesc în declin

Unele jucării contribuie la dezvoltarea capacității de a construi.

UN ZID ENORM

Construcția Marelui Zid Chinezesc, cea mai mare structură realizată vreodată de om, a fost inițiată în jurul anului 221 î.Hr. de împăratul Qin Shi Huangdi, pentru a-și apăra teritoriile de huni, care veneau din nord. Mai târziu, a fost completat și reconstruit în cursul secolelor al XV-lea și al XVI-lea.

Zidul, care traversează China de Nord, *urmează creasta muntelui pe o distanță de 6 350 km*

Turnurile de pază și *porțile erau folosite pentru apărare*

Marele Zid este atât de mare *încât apare în fotografiile făcute de sateliți din spațiu*

Între secolele al XII-lea și al XV-lea, *s-au adăugat ziduri laterale, cu ajutorul cărora zidul a atins grosimea de 8 m*

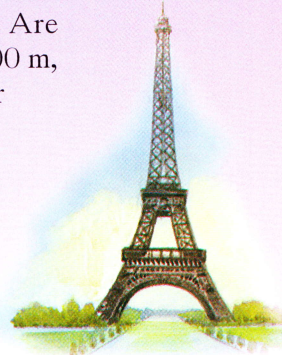
Trecerea unei nave prin una dintre ecluzele Canalului Panama

UN CANAL ÎNTRE DOUĂ OCEANE

Finalizat în 1914, Canalul Panama permite navelor să treacă din Oceanul Atlantic în Pacific traversând America Centrală. Cu o lungime de circa 65 km, este una dintre operele inginerești cele mai grandioase din lume.

UN TURN DE FIER

Turnul Eiffel, astăzi simbol naţional al Franţei, a fost proiectat de Alexandre-Gustave Eiffel pentru Expoziţia Universală de la Paris din 1889. Are înălţimea de 300 m, este din fier, iar structura lui include 2,5 milioane de nituri.

Turnul Eiffel, Paris (Franța)

UN TERMINAL MODERN

Construirea terminalului aeroportului din Kansai, în Golful Osaka (Japonia), a durat mai mult de 3 ani. A fost finalizată în 1994. Echipele de muncitori au început să lucreze la capete, pentru a se întâlni la mijloc. Clădirea are un acoperiș curbat, cu lungimea de aproximativ 1,5 km, susținut de 900 de coloane.

Terminalul aeroportului din Kansai (Japonia)

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
MARI PERSONALITĂȚI: pp. 24-25

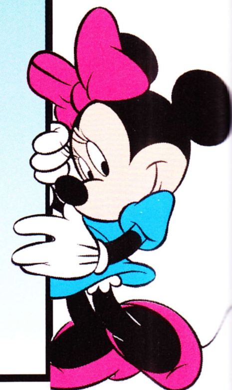
Monumente simbolice

De-a lungul timpului, s-au construit monumente în onoarea și în memoria unor persoane și evenimente importante. Multe au devenit celebre în toată lumea, precum Taj Mahal-ul, din India, simbol al dragostei, sau Statuia Libertății, din portul New York, simbol al libertății.

DATE ULUITOARE

★ **Construirea magnificului Taj Mahal și a grădinilor sale a durat 22 de ani și se spune că aici ar fi muncit 20 000 de oameni.**

★ **Părțile componente ale Statuii Libertății au fost transportate în Statele Unite pe vapor, în 210 de cutii.**

UN IMN AL DRAGOSTEI

Împăratul mogul Shah Jahan și-a numit soția preferată Mumtaz Mahal, „favorita palatului”. Când aceasta a murit, în 1631, a poruncit să se construiască în India un monument comemorativ în memoria ei, Taj Mahal-ul.

Cupola centrală are *înălțimea de 60 m*

Clădirea este acoperită *de marmură imaculată*

Pe arcuri sunt versete *din Coran și decorațiuni florale*

Zidurile sunt decorate *cu pietre semiprețioase*

Oglinda de apă *din grădinile care înconjoară monumentul*

De la soclu la torță, *Statuia Libertății măsoară 93 de metri înălțime*

Torța este simbolul *libertății și al speranței*

Gura are aproape *un metru lățime*

DAR DIN PARTEA FRANȚEI

Statuia Libertății este un simbol al libertății și al democrației. A fost dăruită Statelor Unite de Franța, în onoarea prieteniei dintre ele și pentru a sărbători primul centenar al poporului american. Corpul statuii este alcătuit din 300 de plăci de cupru. Coroana cu șapte vârfuri simbolizează cele șapte continente ale lumii.

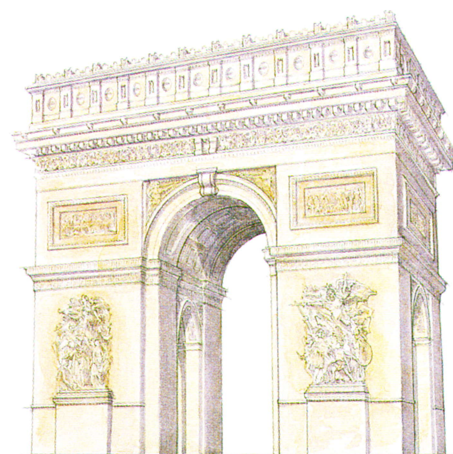
Statuia Libertății domină portul din New York (SUA)

ÎMBRĂCAŢI ÎN JAD

În China, în timpul dinastiei Han (206 î.Hr. – 220 d. Hr.), oamenii importanţi erau îngropaţi în morminte bogate. În 1968, în provincia Hebei s-au descoperit corpul prinţului Liu Sheng şi al prinţesei Tou Wan, în costume funerare făcute din 2 000 de tăbliţe de jad.

Tăblițele de jad din costumele funerare erau legate cu fir de aur.

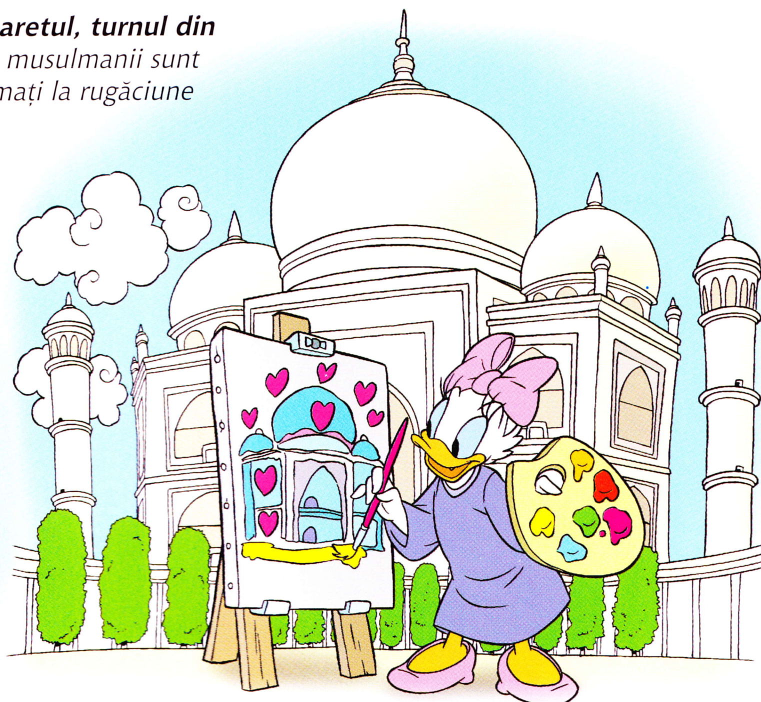

Arcul de Triumf din Paris (Franța)

UN ARC TRIUMFAL

Împăratul francez Napoleon I a construit Arcul de Triumf, un monument în stil roman, decorat cu sculpturi, pentru a-și celebra victoriile. Finalizat în 1836, este arcul de triumf cel mai mare din lume.

Minaretul, turnul din *care musulmanii sunt chemați la rugăciune*

Taj Mahal-ul de la Agra, lângă New Delhi (India)

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ATLAS: p. 29

Locuințe regale

Palatele, în general, sunt construite de oameni bogați și puternici (regi, regine și președinți). De aceea, sunt adesea mari și maiestuoase, în general înconjurate de grădini și chiar de parcuri. Multe palate vechi s-au păstrat, iar astăzi sunt deschise publicului ca muzee. Aceste clădiri ne pot oferi multe informații despre gusturile și ideile epocii în care au fost construite.

PALATUL SULTANULUI

Sultanul Bruneiului a poruncit să se construiască un palat care este, probabil, cel mai impunător din lume, cu 1 778 de camere. A fost nevoie de doar doi ani pentru construcţia lui, dar a costat peste 350 de milioane de dolari.

Palatul sultanului Bruneiului a fost finalizat în 1984.

PALATUL REGAL DE LA VERSAILLES

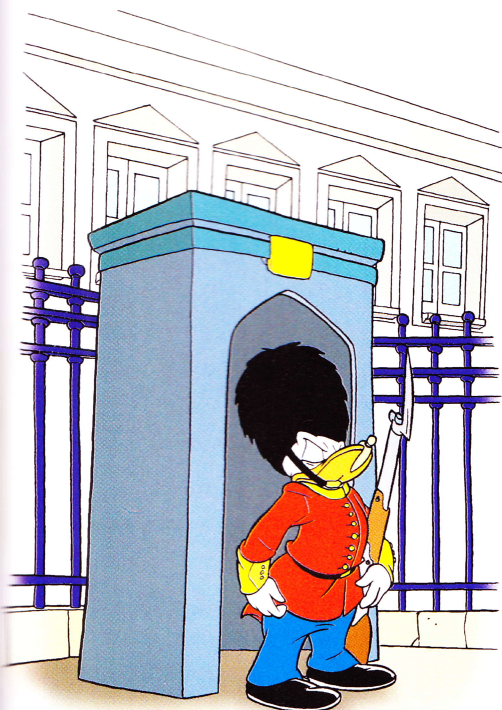
Magnificul palat regal de la Versailles era principala reședință a regilor Franței. A fost construit de Ludovic al XIV-lea, care și-a mutat curtea acolo în 1682. În 1789, în timpul Revoluției Franceze, poporul i-a forțat pe Ludovic al XVI-lea și pe familia sa să părăsească Versailles-ul pentru a se muta în Paris.

Palatul regal de la Versailles (Franța)

Statuile zeilor greco-romani *decorează clădirea și grădinile*

Grădinile se întind *pe o suprafață de 130 de hectare*

Plantele sunt așezate astfel *încât să formeze desene în jurul micilor lacuri și al fântânilor*

FAST BRITANIC

Reședința oficială a familiei regale britanice este Buckingham Palace, din Londra (Marea Britanie). Finalizat în secolul al XIX-lea, se ridică pe locul unei vechi reședințe regale. Primul suveran care a locuit acolo a fost regina Victoria (1837-1901). Astăzi, mii de turiști urmăresc ceremonia de schimbare a gărzii, în fața intrării palatului.

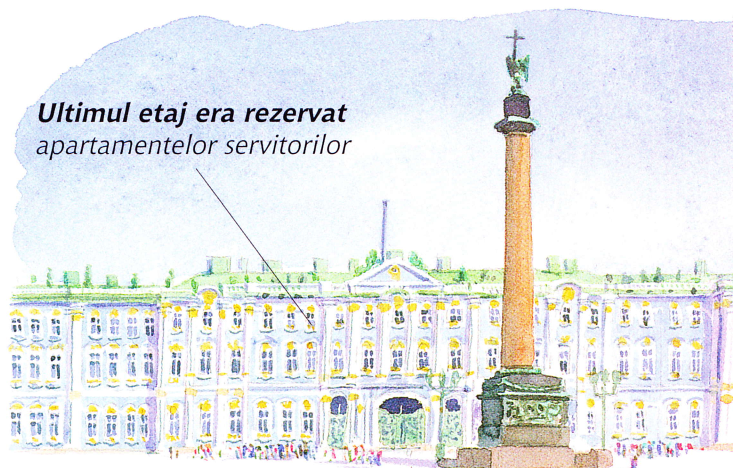

Schimbarea gărzii la Buckingham Palace, Londra (Marea Britanie)

Palatul are circa 2 000 de camere *și o lungime de 500 m*

PALATUL ȚARILOR

În 1703 țarul, adică regele Rusiei, Petru cel Mare, a ales drept capitală Sankt Petersburg. A proiectat un palat magnific, cu grădini asemănătoare celor de la Versailles, pe care fiica sa Ecaterina cea Mare l-a finalizat în 1762. Palatul, care are 1 500 de camere și a fost reședința principală a țarilor până la Revoluția Rusă din 1917, a fost numit Palatul de Iarnă.

Palatul de Iarnă, la Sankt Petersburg (Rusia)

DATE ULUITOARE

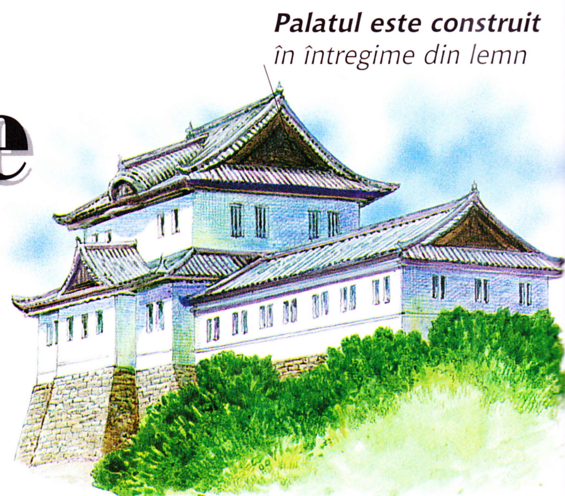
★ **Pentru fântânile și canalele de la Palatul de Iarnă din Rusia erau necesari 28 394 l de apă pe secundă.**

★ **A fost nevoie de 10 ani și de 30 000 de oameni pentru a finaliza construcția palatului regal de la Versailles.**

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: **pp. 42-43, 52-53**

Palate grandioase

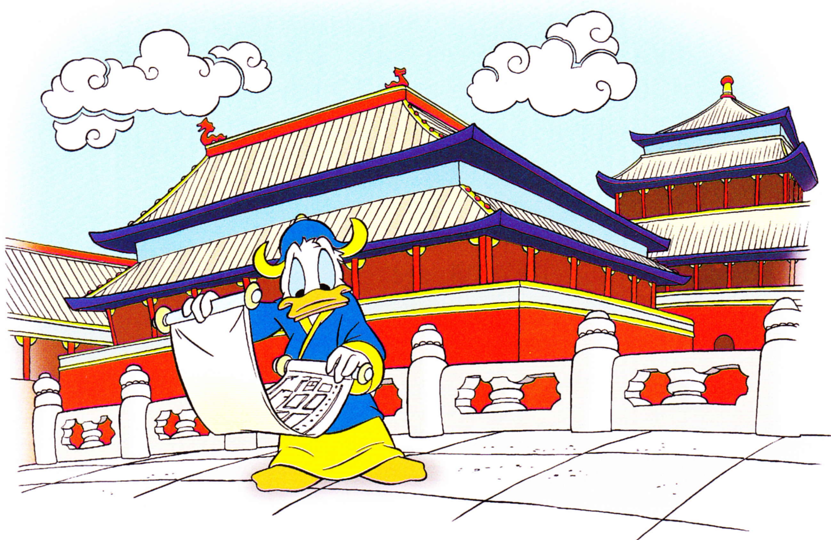
De multe ori, suveranii au dorit să lase în urmă un semn al puterii lor, construind palate grandioase în stiluri și cu materiale care variau de la o țară la alta. Alhambra, din Spania, este din piatră; palatul imperial japonez Katsura este din lemn. Multe palate erau enorme, dar puține aveau suprafața Orașului Interzis, care includea palatul împăraților chinezi.

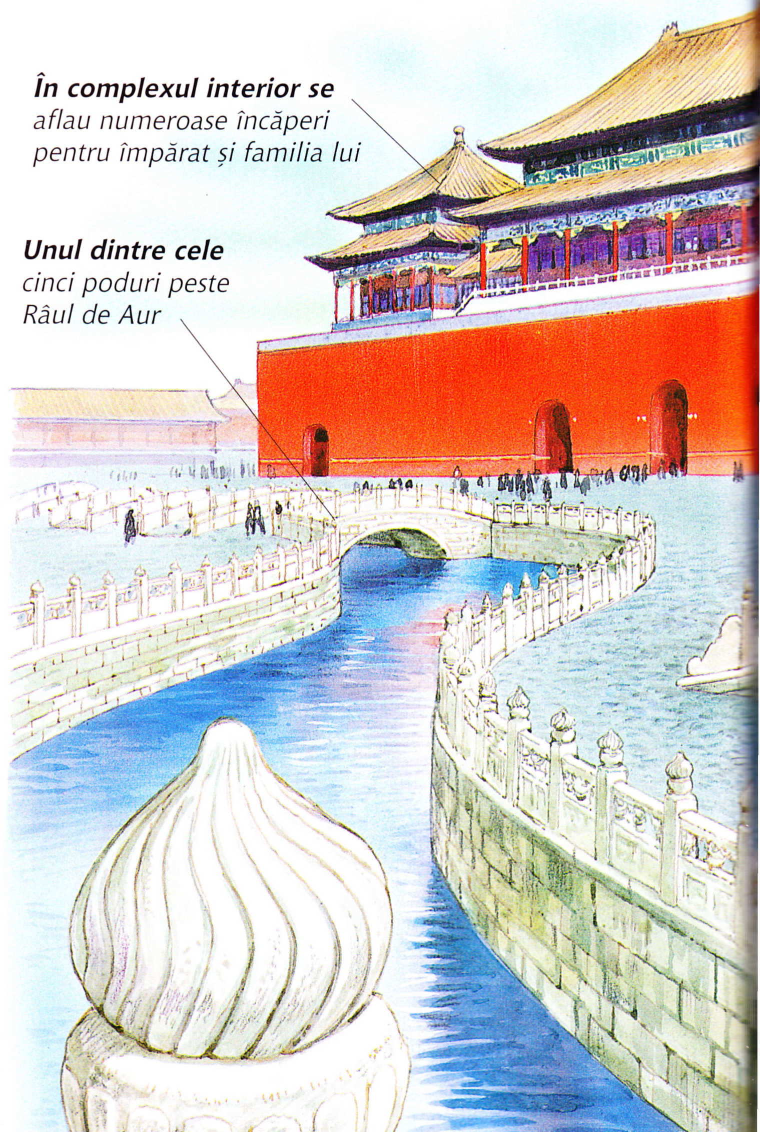

Palatul Katsura, la Kyoto (Japonia)

În Întregime din Lemn

Palatul Katsura a fost construit în secolul al XVII-lea la Kyoto, capitală a Imperiului Japonez până în 1868. A fost construit din lemn ușor, pentru a se integra în mediul înconjurător.

Un Enorm Oraș-Palat

Timp de 500 de ani, până în 1911, Beijingul, Orașul Interzis, a fost reședința împăraților chinezi. Servitorii și funcționarii trebuia să se orienteze printre sutele de clădiri care formau marele oraș înconjurat de ziduri. Poporul și străinii nu puteau intra fără permisiune.

Orașul Interzis de la Beijing (China)

DATE ULUITOARE

★ Clădirile din Orașul Interzis erau îndreptate către sud, protejate de vântul Siberiei și de spiritele rele despre care se credea că vin din nord.

UN PALAT MAUR

Alhambra, sau Castelul Roșu, din Granada, în Spania, era palatul suveranilor musulmani. Construit între 1248 și 1354, acest enorm palat fortificat, exemplu magnific de arhitectură maură, reprezenta cartierul general militar și centrul de guvernare a orașului.

Alhambra în Granada (Spania)

Ziduri cu lungimea de *4 km se întindeau pe fiecare latură a cetății*

„Turnirul" acrobaților pe taur, pictură murală din palatul de la Knossos în Creta (Grecia)

ÎNTRE ISTORIE ŞI LEGENDĂ

Cu aproximativ 4 000 de ani în urmă, palatul de la Knossos din insula Creta era reşedinţa unui mare rege. Potrivit legendei, acolo trăia regele Minos, care ţinea închis într-un labirint Minotaurul, un monstru pe jumătate om, pe jumătate taur. Săpăturile din secolul al XX-lea au readus la lumină picturi murale reprezentând scene cu tauri şi îmblânzitorii lor.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: pp. 34-35
CĂLĂTORI ŞI EXPLORATORI: p. 28

Grădini

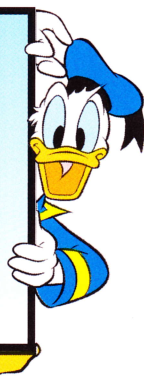
În lume există diverse tipuri de grădini, a căror funcție comună este aceea de a crea o ambianță liniștită și plăcută. În Occident, de multe ori, grădinile sunt concepute pentru cultivarea controlată a unor anumite plante. În Orient, au o funcție mai mult ornamentală și tind să imite clădirile din mediul înconjurător.

GRĂDINILE ZEN

Grădinile Katsura, create inițial în secolul al XV-lea, fac parte din palatul cu același nume de la Kyoto, din Japonia. Realizate conform tradiției budismului zen, creează o ambianță liniștită, propice meditației.

DATE ULUITOARE

★ **Împăratul mogul Akbar, care a cucerit India de Nord în secolul al XVI-lea, a declarat întregul stat al Cașmirului grădina sa privată.**

Grădinile Katsura din Kyoto (Japonia)

Copacii sunt tăiați în *forme simple*

YIN ȘI YANG

Ca multe grădini chinezești, cele de la Suzhou se bazează pe principiul filozofic și religios chinezesc al opoziției, yin și yang. Pentru crearea contrastului, grădinarii au asociat plante diferite, precum bananul, care este drept (yang) și salcia plângătoare, înclinată (yin).

Stâncile și apa sunt *elemente importante ale grădinilor*

Grădinile de la Suzhou (China)

GRĂDINILE REGALE

În 1759, Augusta, mama lui George al III-lea al Angliei, a înființat Kew Royal Botanical Gardens, în care se află cea mai importantă colecție de plante din Europa, cu exemplare care provin din toate părțile lumii. Multe semințe sunt transportate chiar și în țări îndepărtate pentru a fi plantate.

***La Kew există mai mult** de 40 000 de tipuri de plante*

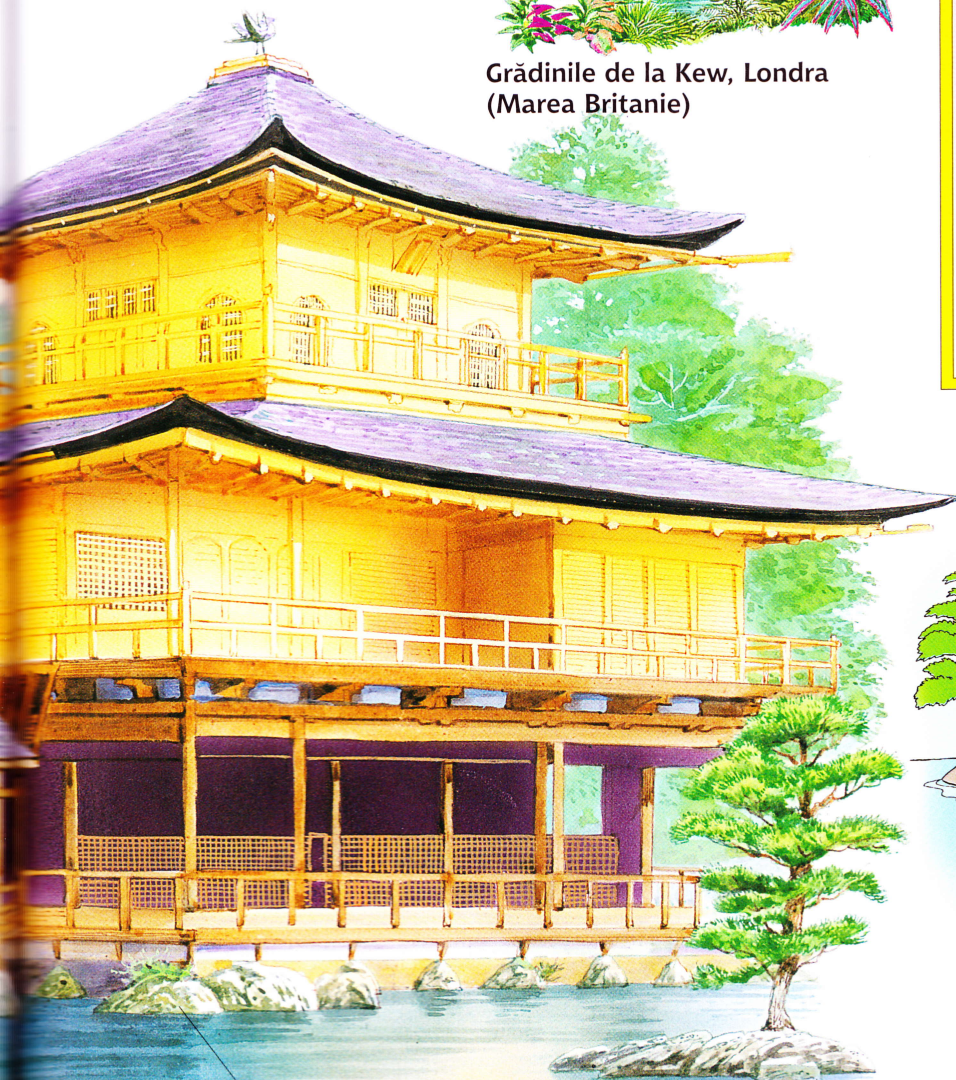
Grădinile de la Kew, Londra (Marea Britanie)

GRĂDINILE PLUTITOARE

Grădinile Xochimilco, de lângă Ciudad de México, erau folosite într-o perioadă de azteci, care au săpat canale şi au creat insule plutitoare din nămol, trestie şi ierburi, unde se obţineau chiar şi patru recolte pe an. Astăzi, oamenii din zonă vând flori şi suveniruri miilor de turişti care vizitează oraşul.

O vânzătoare de flori la Grădinile Xochimilco (Mexic)

***Grădinile sunt păstrate** cu grijă, pentru o ambianță liniștită*

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
PLANTELE: p. 45

Patrimonii ale umanității

Multe locuri din lume sunt considerate atât de valoroase încât au nevoie de protecție deosebită împotriva unor pericole precum eroziunea sau avariile provocate de turismul în masă. Unele dintre acestea, precum Marele Recif de Corali din Australia, sunt frumuseți naturale unice. Altele, de exemplu, Tikal, în Guatemala, au o mare valoare istorică și culturală.

RUINE SACRE

Civilizația maya s-a dezvoltat între anii 250 și 900 d.Hr. Orașul principal era Tikal, în Guatemala, care se întindea pe 130 km^2. Tikal, un fost centru religios cu numeroase temple, printre care și Templul Marelui Jaguar, este astăzi un sit protejat. Mayașii l-au abandonat înainte de sosirea spaniolilor, în secolul al XVI-lea.

Cameră în care erau *sacrificați oameni și animale*

Piramida are nouă terase, *pentru că mayașii credeau că lumea de dincolo de mormânt are nouă niveluri*

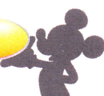

Coralii din Marele Recif, în Australia

O STRUCTURĂ VIE

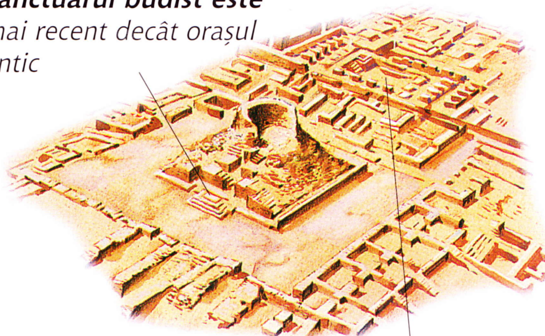
Marele Recif de Corali, cu lungimea de peste 2 000 km, este cea mai mare structură de organisme vii din lume. Numărul turiştilor este limitat, pentru că prezența omului poate dăuna coralilor.

Templul Marelui Jaguar de la Tikal (Guatemala)

O AȘEZARE RAȚIONALĂ

Mohenjo-Daro, cel mai mare oraș al civilizației hinduse, a atins maximum de splendoare în jurul anului 2500 î.Hr. Era proiectat în detaliu și avea canalizare, străzi și rezervoare de apă. Astăzi, se încearcă limitarea turismului, pentru protejarea ruinelor grandioase, care se află în Pakistan.

Ruinele de la Mohenjo-Daro (Pakistan)

DATE ULUITOARE

★ **Într-o perioadă, în jurul centrului religios de la Tikal locuiau circa 50 000 de persoane.**

★ **Marele Recif de Corali este format din peste 3 000 de recifuri separate, cu 400 de specii de corali și 1 500 de specii de pești.**

UN ORAȘ SUB APĂ

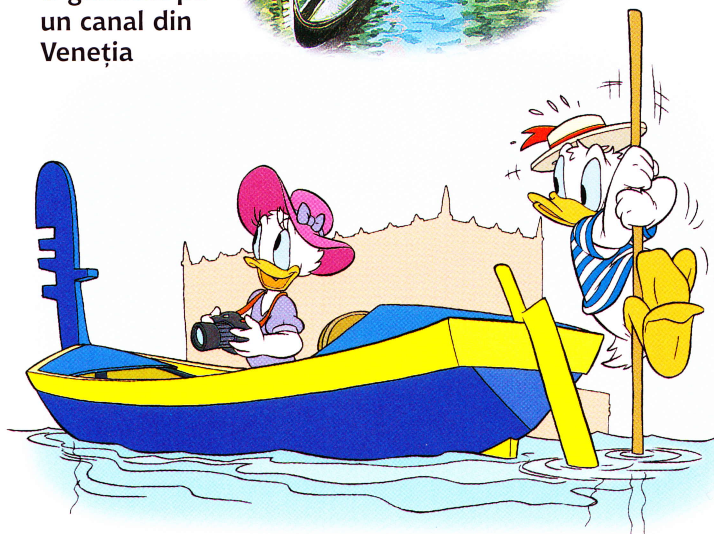
Veneția a fost construită pe mai mult de 120 de insule mlăștinoase minuscule. În secolul al XIII-lea, a devenit un important centru comercial. Astăzi, este unul dintre orașele cele mai vizitate din lume. Te poți deplasa în barcă sau în gondolă, pe canale. În prezent, se află în curs de desfășurare o lucrare importantă de recuperare, pentru a evita scufundarea orașului în apele lagunei.

Templul are înălțimea de 47,5 m

O scară abruptă duce la camera din vârful templului

O gondolă pe un canal din Veneția

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ANIMALELE DIN MARE: pp. 34-35
ISTORIA OMULUI: pp. 28, 29

Mărimi record

În aproape toate colțurile lumii, există minuni naturale care pot fi admirate, de la cele mai înalte vârfuri ale munților la cascadele și la râurile foarte lungi care șerpuiesc pe câmpii. Timp de secole, popoarele au proiectat și au ridicat clădiri magnifice, iar astăzi se construiesc poduri tot mai lungi, clădiri tot mai înalte și stadioane tot mai spectaculoase.

CELE MAI ÎNALTE CASCADE

Cascada Ángel, Venezuela
972 m

Tugela, Africa de Sud
948 m

Yosemite, Statele Unite
739 m

Sutherland, Noua Zeelandă
579 m

Gavarnie, Franța
421 m

Cascadele de la Salto Ángel (Venezuela)

CELE MAI LUNGI RÂURI

Nilul
Tanzania/Uganda/Sudan/Egipt – *6 671 km*

Amazonul
Peru/Brazilia – *6 280 km*

Mississippi cu afluentul Missouri
Statele Unite
5 970 km

Chang Jiang (Fluviul Albastru)
China
5 800 km

Jenisej-Angara-Selenga
Mongolia/Rusia
5 540 km

CELE MAI LUNGI PODURI SUSPENDATE

Alaska-Kaijkyo, Japonia – lungimea celei mai ample travee: *1 990 m*, finalizat în *1998*

Great Belt East, Danemarca – lungimea celei mai ample travee: *1 624 m*, finalizat în *1997*

Humber Bridge, Marea Britanie – lungimea celei mai ample travee: *1 410 m*, finalizat în *1980*

Tsing Ma, Hong Kong, China – lungimea celei mai ample travee: *1 377 m*, finalizat în *1997*

Verrazzano Narrows, Statele Unite – lungimea celei mai ample travee: *1 298 m*, finalizat în *1964*

CELE MAI MARI STADIOANE DE FOTBAL

May Day
Pyeongyang, Coreea de Nord – capacitate: *150 000 de locuri*

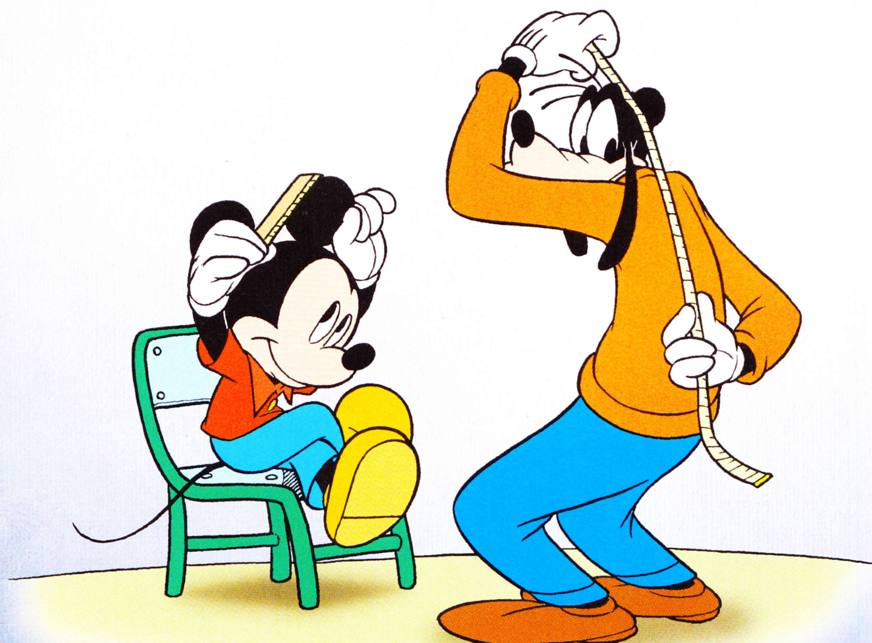
Maracana
Rio de Janeiro, Brazilia – capacitate: *127 000 de locuri*

Salt Like
Calcutta, India – capacitate: *120 000 de locuri*

Stadio Azteca
Ciudad de Mexico, Mexic – capacitate: *114 600 de locuri*

Senayan
Jakarta, Indonezia – capacitate: *110 000 de locuri*

CELE MAI ÎNALTE CLĂDIRI

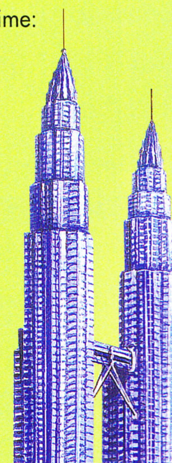
Petronas Towers, Kuala Lumpur, Malayezia – înălţime: *452 m,* finalizat în *1996*

Sears Tower, Chicago, Statele Unite – înălţime: *443 m,* finalizat în *1974*

World Trade Center, New York, Statele Unite – înălţime: *417 m,* finalizat în *1974 (distrus)*

Jin Mao Building, Shanghai, China – înălţime: *382 m,* finalizat în *1997*

Empire State Building, New York, Statele Unite – înălţime: *381 m,* finalizat în *1931*

CEI MAI ÎNALŢI MUNŢI DE PE FIECARE CONTINENT

Muntele Everest, Asia
8 846 m

Aconcagua, America de Sud
6 959 m

Muntele McKinley, America de Nord
6 194 m

Kilimanjaro, Africa
5 895 m

Elbrus, Europa
5 642 m

Muntele Vinson, Antarctica
5 140 m

Muntele Kosciusko, Australia
2 228 m

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
PLANETA PĂMÂNT: **pp. 22-23, 30-31**

Glosar de cuvinte-cheie

Aborigeni: populație indigenă care trăia în Australia înainte de sosirea coloniștilor europeni.

Amfiteatru: clădire circulară cu scaune așezate în trepte în jurul unei zone numite scenă. Amfiteatrele au fost construite de romani și folosite drept locuri de divertisment.

Arheolog: persoană care studiază culturile și civilizațiile preistorice, antice și medievale, prin intermediul obiectelor și al altor dovezi materiale rămase de la acestea.

Baraj: o barieră, în general din beton, construită peste un râu sau fluviu, pentru a opri un volum foarte mare de apă. Uneori, volumul de apă în sine este un baraj sau un rezervor.

Biserică: o clădire folosită de creștini pentru desfășurarea slujbelor religioase.

Canal: un curs de apă construit de om, pentru vapoare și bărci.

Canalizare: țeavă sau scurgere folosită pentru îndepărtarea materiilor reziduale din clădiri.

Canion: o vale adâncă într-un peisaj stâncos, de obicei formată de un fluviu.

Cascadă: apă care cade atunci când cursul unui fluviu sau al unui râu se întrerupe brusc, de exemplu la marginea unei stânci.

Castel: o clădire solidă, al cărei scop era să protejeze locuitorii din jur. Adesea era locuința conducătorului local.

Catedrală: principala biserică creștină dintr-o regiune, condusă de un episcop. Majoritatea catedralelor sunt clădiri mari și impresionante, proiectate de arhitecți cunoscuți.

Cca. sau circa: o dată aproximativă. De exemplu, cca. 1000 î.Hr. înseamnă în jurul anului 1000 î.Hr.

Fortăreață: o clădire puternică, de regulă ocupată de soldați, al cărei scop este de a proteja oamenii sau o regiune împotriva asediilor.

Fosilă: rămășițele unei plante sau ale unui animal păstrate sub formă de piatră. Și urmele de picior sau pielea se pot fosiliza.

Gheizer: jeturi de apă fierbinte sau de abur care țâșnesc din izvoarele fierbinți de sub pământ.

Gladiator: un roman din Antichitate care se lupta, de obicei pe viață și pe moarte, cu un alt bărbat sau cu un animal, într-o arenă publică.

Gondolă: o barcă lungă și subțire folosită în Veneția, Italia, pentru a transporta mărfuri și persoane de-a lungul canalelor din oraș.

Hidroelectricitate: energie electrică obținută din forța apei care cade într-un baraj sau într-o cascadă.

Imperiu: un grup de țări, state sau popoare conduse de un împărat, o împărăteasă sau un alt conducător puternic.

Inginer: specialist care proiectează și construiește mașini sau structuri complicate, de exemplu poduri.

Izvor termal: izvor natural, folosit de turiști drept apă de băut sau pentru a se îmbăia.

Monument comemorativ: o structură, clădire sau loc creat sau înființat în cinstea cuiva sau a unui eveniment important.

Moschee: o clădire sacră pentru musulmani, fiind loc de rugăciune.

Musulman: o persoană care respectă Islamul, religie bazată pe învățăturile Profetului Mohamed, care a trăit în Arabia cca. 570-632 î.Hr.

Palat: locuința oficială a unui conducător important.

Pelerin: persoană care întreprinde o călătorie către un loc religios.

Peșteră: un loc săpat în piatră de vreme, sau apă, sau de oameni, pentru adăpost.

Piramidă: o clădire imensă din piatră, cu baza pătrată și patru laturi triunghiulare, folosită de popoarele antice drept mormânt sau loc de rugăciune.

Pod mobil: un pod peste un râu, care poate fi ridicat și coborât, pentru a permite trecerea vapoarelor sau pentru a proteja intrarea într-un castel.

Samurai: războinic japonez. Samuraii aparțineau unei categorii respectate de războinici.

Stadion: un teren de sport închis, cu gradene sau rânduri de scaune pentru spectatori.

Statuie: imaginea din lemn, ghips sau piatră a unui om sau a unui animal, în general în mărime naturală.

Teatru: clădire împrejmuită, proiectată pentru desfășurarea de piese de teatru, spectacole de balet sau concerte. De obicei, are o scenă înălțată și rânduri cu locuri pentru spectatori.

Templu: clădire în care oamenii se roagă unuia sau mai multor zei.

Turist: persoană care vizitează pentru propria plăcere anumite locuri din lume.

Țar: numele dat conducătorului Imperiului Rus înainte de Revoluția din 1917.

Vulcan: munte format când roca fierbinte, gazele și cenușa explodează printr-o deschizătură din scoarța Pământului.

Zgârie-nori: o clădire modernă foarte înaltă, cu multe etaje.

